

Novosjka Trevnik

Izdaja:
BRITANSKA
OBVEŠTEVALNA
SLUŽBA

Cene za naročnike
mesečno:

v tuzemstvu 2 šilinga
v inozemstvu 5 šilingov

POSAMEZNA
ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Celovec, 24. septembra 1948

Leto IV.

Številka 39

Novo zasedanje UNO v Parizu

Glavna skupščina Združenih narodov se je pričela v torek ob pol petih popoldne v palači Chaillot. To zasedanje je najvažnejše v zgodovini te organizacije. Predhodni dnevni red obsega 72 točk. V Parizu je zbranih nad 1000 novinarjev iz vsega sveta, ki bodo poročali o razpravljanjih.

Glavna skupščina Združenih narodov ima na svojem dnevnem redu dovolj težavnih vprašanj, katera bodo morali v teku prihodnjega tedna rešiti odposlanci. Med vprašanji, pri katerih pridejo nasprotstva med vzhodom in zahodom posebno do izraza, so vprašanja omejitve pravice veta, razorožitvev in atomska bomba, poročilo balkanske komisije Združenih narodov, Koreja, svoboda razpošiljanja poročil in vprašanje o sprejemu novih članov.

Obnavljanje vprašanja veta se bo pričelo z razgovori glede poročila vmesnega odbora, ki je bil ustanovljen v preteklem letu ter so ga Sovjetska zveza in njeni vazali bojkotirali z utemeljitvijo, češ da je ta odbor tekmeec Varnostnega sveta. Ta odbor je priporočil omejitvev pri uporabi veta, katero so velesile vedno želele, številne manjše države, ki te pravice nimajo, pa so ga odklanjale. Doslej je bila pravica veta upo-

rabljena devetindvajsetkrat, od tega jo je uporabila Sovjetska zveza sedemindvajsetkrat. Razpravljanja glede pravice veta kakor tudi razpravljanja glede atomske bombe pa niso prvokrat predmet pogajanj med Združenim narodi. Obe vprašanji so že dovoljkrat v vseh mogočih odnosih proučevali v okviru Združenih narodov. Zato ni pričakovati odločilnih novih dokazov glede teh dveh vprašanj.

Na dnevnem redu je tudi predlog, ki ga je vložila država Čile, v katerem zahteva obravnavanje kršenja človeških pravic, tradicionalnih diplomatskih in drugih načel listine Združenih narodov s strani Sovjetske zveze.

Vprašanje italjskih kolonij še ni na dnevnem redu, ker so to sporočili, ki ga je poslala konferenca štirih držav 15. septembra, poslali Združenim narodom, ko je bil sedanji delavni red že določen.

Za predsednika glavne skupščine je bil izvoljen avstralski zunanji minister Ewatt, ki je dobil 31 glasov. Argentinski zunanji minister Bramuglia je dobil 20 glasov. Za predsednika političnega odbora glavne skupščine je bil z 48-timi glasovi izvoljen belgijski zunanji minister Paul Henry

Spaak. Poljski odposlanec Lange je dobil sedem glasov, Bramuglia pa enega.

Za predsednika gospodarske komisije je bil izvoljen čilski odposlanec Santa Cruz. Za predsednika tretje komisije glavne skupščine Združenih narodov, ki obravnava so-

cialna, človečanska in kulturna vprašanja, je bil izvoljen libanonski odposlanec Charle Malik. Za predsednika upravnega in proračunskega odbora so določili brez glasovanja kanadskega odposlanca Dana Wilgressa.

Grof Bernadotte umorjen

Grof Folke Bernadotte, posredovalec Združenih narodov v Palestini, je bil prejšnji petek v Jeruzalemu zahrbtno umorjen. Vest o njegovi smrti je sporočil glavni stan Združenih narodov v Svetem mestu.

Ameriški generalni konzul v Jeruzalemu je takoj po zločinu poročal v Washington, »da je najbrže judovska teroristična organizacija, znana pod imenom »Stern«, umorila grofa in njegovega francoskega spremljevalca, polkovnika Serota, ko sta se vračala iz vladnega posloplja.«

Nenadoma se je pojavil jeep, v katerem je sedelo četvero mož, ter zaprl cesto, ko se je grof s spremstvom peljal skozi mestno četrt, ki jo imajo Judje v rokah, javlja poročilo. Iz njega sta planila dva moža proti grofovemu vozilu. Polkovnik Frank Begley, ameriški častnik, se je spopadel z enim od teh dveh ter bil rahlo ranjen v obraz. Drugemu moškemu pa je uspelo doseči voz in je zahrbtno umoril grofa Bernadotteja in njegovega francoskega spremljevalca s strojnico. Jeepu se je nato posrečilo zbežati.

Neki ameriški vojaški opazovalec, ki se je nedavno vrnil iz Palestine, je sporočil že prej uradnikom Združenih narodov v Parizu, da omenjena organizacija ogroža življenje grofa Bernadotteja.

Opazovalec je tudi sporočil, da so člani organizacije »Stern« svarili pred nekaj dnevi grofa, da bo umorjen, kakor hitro se bo spet pojavil v Jeruzalemu.

Grof Bernadotte je bil 53 let star. On je bil nečak švedskega kralja Gustava in predsednik švedskega Rdečega križa. Letos 20. maja je bil imenovan za posredovalca Združenih narodov v Sveti deželi. Pet dni pozneje je s posebnim letalom odpotoval iz Pariza v Palestino.

Ze drugi dan po njegovem umoru je bila sklicana v Parizu seja Varnostnega sveta, kamor je prispel tudi generalni tajnik Združenih narodov Trygve Lie, ki je bil na Norveškem.

Varnostni svet Združenih narodov je proučeval položaj, ki je nastal po umoru grofa Bernadotta.

Sejo je otvoril Sir Alexander Cadogan z besedami:

»Varnostni svet se je danes sestal v senci stršne vesti.« Nato je izrazil svoje prepričanje, da želi tako Varnostni svet, kakor tudi vse človeštvo izraziti svoje ogorčenje

in grozo nad tem »brezsmiselnim in usodnim zločinom.«

Ni nobenega dvoma o tem, da bi bilo za početo delo grofa Bernadotta sedaj opuščenno. Toda podvojiti bo treba napore, da se napravi mir v Palestini. Položaj v Jeruzalemu je zelo napet.

M. Trygve Lie, generalni tajnik Združenih narodov, je odločil, da bodo postavili

palestinsko vprašanje na dnevni red generalnega zborovanja Združenih narodov kot dodatno točko. Kot najbolj pripravnega naslednika grofa Bernadotta smatrajo v Parizu njegovega glavnega tajnika dr. Ralph Buncheja, ki naj bi postal posredovalec za Palestino.

Neki govornik izraelske vlade v Palestini je sporočil, da so z vojaškimi operacijami v Jeruzalemu aretirali okrog 150 oseb, za katere se domneva, da so v zvezi z Bernadottejevim morilcem. Preko petdeset jih je bilo zaprtih v Tel Avivu in drugih predelih Izraela. Večina teh so člani teroristične tolpe »Stern«. Člani te tolpe so pisмено sporočili inozemskim diplomatom, da je njihova organizacija usmrtila grofa Bernadotta, ker je po njihovem mišljenju pokojni delal za Angleže in izvajal njihova navodila.

Ves svet je pretresla vest o nasilni smrti človeka, ki je vedno skušal ustvarjati mir in pomagati, kjerkoli je bilo potreba. Iz vseh dežel in kontinentov prejema Švedska sožalja nad izgubo tega njenega odličnega sina.

Radio Stockholm je črtal glasbene sporedne ter jih nadomestil z žalnimi svečanostmi. Truplo pokojnika so prepeljali z letalom Združenih narodov v Stockholm. V nedeljo bo Bernadotte tiho pokopan. Švedski kralj Gustav je zaradi smrti grofa Bernadotta odredil za en teden dvorno žalovanje.

Sestanek treh v Parizu

Zunanji ministri Bevin, Marshall in Schuman so se sestali v torek zvečer v francoskem zunanjem ministrstvu na Quai d'Orsay, da zavzemajo stališče do položaja, ki je nastal zaradi poloma razgovorov v Moskvi glede Berlina.

Sedaj je skoro gotovo, da sovjetski zunanji minister v soboto ni podal zadovoljivih

odgovorov na vprašanja, ki so mu jih stavili zastopniki zapadnih velesil.

Na splošno menijo, da so zastopniki zapadnih velesil dali Molotovu razumeti, da niso pripravljeni nadaljevati razgovorov, dokler Sovjeti niso izvedli sklepov, katere so dosegli v bistvu s Stalinom.

Rešitev spora — pogajanja

Senator Alben W. Barkley, načelnik ameriške delegacije na konferenci medparlamentarne unije v Berlinu in kandidat demokratske stranke za podpredsednika, se je vrnil s 4 drugimi člani ameriške delegacije v Združene države. Na povratku je obiskal tudi Berlin.

Barkley je izjavil, da povzroča položaj v Berlinu zaskrbljenost, a da se lahko te težave premostijo. Nadalje je izjavil, da je on prepričan, da bo zavezniška inicijativa za prehrano berlinskega prebivalstva na glede na trajanje letalskih dobav berlinskemu mestu kronana s popolnim uspehom.

Britanci, Francozi in Američani — je iz-

javil senator — storijo vse, kar je mogoče za preprečenje položaja, ki bi ga ne bilo mogoče rešiti, nasprotja pa se lahko izgladijo s pogajanja.

»Mi bomo nadaljevali z delom za vlado zahodne Nemčije, ne da bi se brigali za to, kar delajo Sovjeti v vzhodni Nemčiji«, je izjavil Barkley.

»Čeprav bo mogoče spor s Sovjeti dolg in trd, ne mislim, da je položaj obupen in upam, da bomo lahko dosegli rešitev brez izredne zamude.«

Barkley je nadalje izjavil, da je konferenca uspela in da so podrobno razpravljali o raznih mednarodnih problemih.

Izjavil je, da se je politični in gospodarski položaj v Italiji bistveno izboljšal, enako se je izboljšal gospodarski položaj v Franciji in upravičeno je upati, da bodo Francozi imeli zdaj trdno vlado.

Nemiri v Indoneziji

Predsednik indonezijske republike je odredil zasilne ukrepe, da bi odpravili naraščajoč nered v deželi, ki je posledica komunistične vstaje in zavzetja mesta Maduina na vzhodnem delu otoka Jave.

Komunisti, ki imajo sedaj vso pokrajino Maduin pod nadzorstvom, so sporočili, da so osnovali svojo lastno revolucionarno vlado.

Komandant armade nizozemske vzhodne

Indije, čigar fronta se stika z ozemljem, ki ga imajo komunistični uporniki, ni podvzel nobene akcije, pač vodi pogajanja z namestnikom vladnega generala.

Očividec je razlagal o komunistični vstaji ter dejal, da so najprej odjeknili trije revolverski strelki kot signal za napad. Nato so bile bliskovito zavzete republikanske ustanove, vključno glavni stan armade, policijske stanice in poštna direkcija.

Pri tem napadu sta bila ubita dva častnika republikanske armade in štiri osebe ranjene. (Reuter)

Haidarabad se je vdal

Država Haidarabad je prišla sedaj pod indijsko vojaško vlado, potem ko se je njena armada vdala indijskemu poveljstvu. Kakor poročajo, vlada v glavnem mestu Haidarabada mir. Ponoči je prepovedano gibanje po mestu.

Uradno poročilo je objavilo število mrtvih. Haidarabadske državne sile so izgubile 600 mož in indijska armada 10. Število ranjenih na obeh straneh do sedaj še ni znano.

Izgube, ki so jih utrpeli Rezakari, vojaška muslimanska organizacija, ki se je borila z državnimi četami Haidarabada, znašajo okrog 2500 mrtvih in 1000 ujetnikov. (Reuter)

Po zemeljski obli

FRANCIJA

Francoska narodna skupščina je izrazila v nedeljo ministrskemu predsedniku Queuille-u z 291 glasovi svoje zaupanje in na ta način izrazila svoje soglasje z vladnim načrtom. Da je bilo mogoče sprejeti načrt, je bilo potrebnih 271 glasov. Narodna skupščina je sprejela v teku seje, ki je trajala vso noč, razne dopolnilne predloge, na podlagi katerih bodo znižali nove davke za avtomobile, spiritualije in nove dohodninske davke, kar pomeni skrčenje francoskega davčnega načrta za šest milijard frankov. Istočasno je narodna skupščina odklonila komunistični predlog za zmanjšanje vojaškega proračuna in glasovala za ustanovitev posebne disciplinarne komisije, ki bo morala nadzorovati državni proračun in izdatke.

Pri zborovanju v Grenoblu, kjer je govoril general De Gaulle pred 15.000 poslušalci, je prišlo do spopadov med komunisti in de Gaullovimi pristaši, pri čemer je bil en komunist ubit, več oseb pa ranjenih.

BELGIJA

Belgijski ministrski predsednik, Paul Henry Spaak, je izjavil v nekem govoru, da mora Belgija računati z gospodarsko krizo. Vzrok za to krizo je v tem, da je položaj Belgije boljši kot njenih sosed, ki nimajo dovolj denarja za nakup belgijskega blaga in tudi ne dovolj blaga, ki bi ga mogle zamerjati z belgijskimi proizvodi. Belgijske trgovske pogodbe so dosegle višino 70 milijard belgijskih frankov.

NEMCIJA

Sovjetski vojaški poveljnik Berlina, general Kotikov, je naročil državnemu pravniku sovjetske vojaške uprave v Nemčiji, naj pregleda obsodbo, ki so jo izrekli nad petimi mladeniči v Berlinu zaradi njihovega zadržanja pri demonstracijah ob priliki zborovanja nekomunističnih strank. Izgleda, da hočejo razširiti obtožbo na vodilne osebnosti berlinske mestne uprave in na vodilne osebnosti nekomunističnih strank. General Kotikov je v svojem pismu opozoril državnega pravdnika na »zbrano dopolnilno snov« glede »vloge ščualcev« z dne 9. septembra.

Britanski in ameriški zračni transporti v Berlin so dosegli v soboto nov rekord. 900 britanskih in ameriških letal je pripeljalo v Berlin 7000 ton zalog. Ameriška letala so pripeljala skoro 5600 ton premoga, ki so ga razdelili na dan ameriškega letalstva med prebivalstvo v zapadnih predelih Berlina. Vse družine z dvema ali več otroki bodo dobile posebno doklado.

PAKISTAN

Vlada Pakistana je odklonila prošnjo sovjetske vlade za dovoljenje ustanovitve večjega konzulata v Pešavarju, ki leži nedaleč od prelaza Khyber. Preko tega prelaza gre cesta, ki veže Sovjetsko zvezo z Afganistanom in je zato važnega strateškega pomena. Odklonitev so utemeljili, češ da je znano iz ostalih azijskih držav, kako so tam postali takšni konzulati izhodišče obsežnega komunističnega delovanja.

ČESKOSLOVASKA

Češkoslovaški predsednik, Klement Gottwald, se je podal s svojo družino na dopust v rusko letovišče na Krim.

Ministrski predsednik Zapotocky je izjavil pri nekem zborovanju komunistov v Ostravi, da bodo ohranili na češkoslovaškem red »na vsak način«. Oni pa, ki hočejo nasprotno, bodo brez pridržka kaznovani. Glede gospodarske dveletke pa je izjavil, da bodo osebe, ki niso kos nalogam, odstranili in jih nadomestili z drugimi.

Pravosodni minister dr. Cepička pa je izjavil v Hrudimu, da »cerkvena oblast poizkuša ovirati vladno politično dvojno vlogo.« Vsi, ki se bodo pregrešili proti interesom države, bodo po zakonu o varnosti države prišli pred sodišče.

ŠVEDSKA

Izidi splošnih volitev za drugo zbornico švedskega parlamenta kažejo, da so najmočnejša stranka socijalni demokrati, katerim sledi liberalna ljudska stranka. Razdelitev mandatov je sledeča: od 230 sedežev so jih dobili socijalni demokrati 112, liberalna ljudska stranka 57, poljedelska stranka 30, konzervativci 22, komunisti pa samo 9.

JUGOSLAVIJA

Glasilo komunistične partije Sovjetske zveze »Pravda« je napisalo, da je »zašla skupina maršala Tita v nacionalistični tabor in tako ne predstavlja več večine jugoslovanske komunistične partije. Trditve

»političnih akrobatov« v »Borbi«, češ, da ima Titova skupina v stranki večino, niso resnične. Titova skupina je le Titova ivér, ki se poslužuje državnega aparata, da bi se mogla obdržati na oblasti ter zatirati internacionalistično večino. Titova skupina se je odločila od partije z uvedbo terorističnega režima v stranki, z zatiralnimi ukrepi, masovnimi aretacijami in umori. Nacionalizem Titove skupine je udarec v obraz protimperijalističnemu taboru in proti interesom jugoslovanske komunistične partije. Ta nacionalizem vodi do izgube najboljšega zaveznika Jugoslavije in razorožuje Jugoslavijo napram njenim inozemskim sovražnikom.«

VELIKA BRITANIJA

Meseca oktobra bo v Londonu zborovanje zastopnikov britanskega Commonwealtha. Britanijo bosta zastopala ministrski predsednik Attlee in minister za zveze z Commonwealthom Noel Baker. Kanado bo zastopal Mr. Mackenzie King. King je star 73 let in bo nekak starosta te konference. Verjetno bo to njegov zadnji javni nastop. Avstralijo bo zastopal zunanji minister dr. Ewart, ki je že v Britaniji. Južnoafriško zvezo bo zastopal minister Eric Louw, ker je novi ministrski predsednik dr. Malan zadržan. Novo Zelandijo bo zastopal ministrski predsednik Fraser, Indijo Pandit Nehru, Pakistan Liaquat Ali Khan, Ceylon pa Sananayaka. Južna Rodezija bo šele imenovala svojega zastopnika, Irska pa že 12 let ni več član Commonwealtha.

Dnevni red razgovorov še ni določen. Verjetno je, da bodo razpravljali o nemškem položaju, o nemirih v Burmi in na Malajskem, o zahodnoevropski zvezi, o obnovi, o obrambi, o japonski mirovni pogodbi itd.

Govornik britanskega zunanjega ministristva je izjavil v spodnji zbornici, da smatra britanska vlada pogodbo o plovi po Donavi iz leta 1921 kot še vedno veljavno.

Drobne novice

Marshall je v svojem govoru na zasedanju federalnega društva pravnih pozval k duhu strpnosti in sporazuma, ki ga je označil za glavno sredstvo za oblikovanje sveta, kot ga mi želimo.

»Temu duhu bo v zvezi s potrpežljivostjo, trdnostjo in sporazumevanjem uspelo, če bo prišel do veljave v okviru Združenih narodov, ostvariti miroljubno skupnost držav pod vlado pravnega sistema, ki ga bodo vsi spoštovali.«

Nedavno se je pričela v New Yorku dražba umetniških predmetov, draguljev in žlahtnih kovin, ki so jih pokradli nacisti svojim žrtvam med vojno in katere so zbrale ameriške čete pri svojem prodiranju v Evropo. Izkupiček te prodaje, ki bo znašal, kot računajo, okrog 150.000 dolarjev, bodo poklonili Mednarodni begunski organizaciji (IRO), ki ga bo uporabila za tiste skupine beguncev, ki se ne morejo vrniti domov.

Pri drugih sličnih dražbah v mesecu juniju so nabrali 188.000 dolarjev. V tem tednu so razstavili javnosti vrsto diamantov, za katere računajo, da jih bodo prodali za okrog 500.000 dolarjev.

Paul Comly French, ravnatelj urada za ameriške pošiljke Evropi, je objavil, da bo posebni odbor, ki je sestavljen iz 100 vodilnih državljanov, v New Yorku priredil »Teden prijateljstva«, ki bo trajal od 20. do 27. septembra. Namen te kampanje je, nabrati fonde za pošiljanje zavojev bolnišnicam in sirotiščem v državah, ki jih je vojna najbolj prizadela.

Na mednarodni konferenci o turizmu in trgovskih izmenjavah, ki se je ob prisotnosti delegatov 46 držav pričela 14. t. m. v Genovi, je italijanski zunanji minister grof Sforza sporočil, da ne bodo ameriški turisti več potrebovali vizum potnih listov za vstop v Italijo.

Ministrski svet Sovjetske zveze je naročil vojnemu ministristvu, naj prične umik sovjetskih čet iz Koreje najkasneje do druge polovice oktobra in ga konča do januarja 1949. V severni Koreji, ki je sedaj pod sovjetsko zasedbo, se ustanovili ljudsko armado, ki ima 3 divizije. Izvežbali in opremili so jo Sovjeti.

V dobro poučenih krogih v Tokiju so mnenja, da bodo ameriške čete v južni Koreji sicer zmanjšali toda še ne popolnoma umaknili.

Vtisi ameriškega duhovnika o državah vzhodne Evrope

Ameriški duhovnik, ki se je ravnokar vrnil iz Evrope, je izjavil, da je v Češkoslovaški in Madžarski sicer našel svobodo sestajanja, toda ne svobode besede za verske skupnosti.

Dr. George W. Sadler, član sveta baptistične misije za tujino, se je najprej udeležil šestantke baptistov v Londonu, potem pa je obiskal Švico, Češkoslovaško, Madžarsko in Pariz. Sadler je izjavil, da vrši ameriška Salvation Army v Pragi službe božje na prostem. V Budimpešti je govoril veliki množici v glavni baptistični cerkvi. Čeprav so mu dovolili pridigati na Madžarskem, so ga opozorili, naj ne izjavi ničesar, kar bi bilo v zvezi s politiko. Sadler je tudi izjavil, da imaš v državah vzhodne Evrope občutek velikanske nesreče in negotovosti ter da približno 85% prebivalstva nasprotuje sedanjemu političnemu režimu.

V Parizu so mu zapustili mučni vtisi žalostni pogoji romunskih beguncev. Sadler je izjavil, da je svet baptistične misije za tujino že pričel izvajati program podpor, ter da je poslal brzojavno v Pariz fonde za ustanovitev azila in menze za begunce.

K temu je pristavil, da je strašna tragedija mnogih evropskih narodov spravila te nazaj k Bogu in k veri.

Habsburška krona postane lahko predmet spora

Habsburška krona, vsa zlata in posuta z briljanti, ki je stara več kakor 600 let, postane lahko predmet velikega spora v Sidneju v Australiji.

Neki Andrija Balogh, zlatar iz Budimpešte, ki je za časa nacistov pobegnil iz Madžarske v Avstralijo, sedaj trdi, da je on lastnik te krone.

On pravi, da mu je bila krona poverjena od strani bivšega zlatarja madžarske kraljevske hiše, Imre Tiebergera, preko Narodne banke v Sidneju, toda ko je ta krona prišla, je Madžarska že stopila v vojno in so jo zasegle carinske oblasti.

Balogh je dal nalog, da naj se krona vrne Tiebergeru, toda ta je bil ubit v vojni.

Bančni ravnatelj sedaj ne veda, kaj naj napravi s krono. Ali naj jo pošlje nazaj v Madžarsko, ali naj jo vrnejo Baloghu.

Vrednost krone znaša okrog 10.000 funtov šterlingov. Dokler ne bo ta spor rešen, bo ostala krona pod upravo nadzornika takozvane Vražje imovine.

Letalske dobave Berlinu v prihodnji zimi

Častniki ameriške službe za vojaške letalske transporte (M.A.T.S.) javljajo, da je bilo mobiliziranih 18 najizkušenejših nadzornikov letalskega prometa civilnih letalskih uprav, ki bodo odpotovali v Nemčijo. Tam bodo sodelovali z ameriškim letalstvom pri zagotovitvi obratovanja letalskih zvez z Berlinom v prihodnji zimi.

Vojaške oblasti poudarjajo potrebo prisotnosti teh nadzornikov in objavljajo naslednje zanimive podatke: M.A.T.S. je izvršila do 7. septembra 20.179 poletov v Berlin in pri tem prevozila 134.401 ton dobav, kar je stalo 13.626.900 dolarjev. Dne 9. septembra je 96 letal Douglas C-54 in 84 manjših letal C-47 prevozilo v Berlin 3300 ton živil in goriva.

Zaključek lovskega streljanja v Borovljah

V nedeljo 19. septembra so v Borovljah, ki so znane po izdelovanju lovskih pušk, zaključili štiridnevno lovsko streljanje. Prebivalstvo je poždravilo v zastavi okrašenem mestu častne goste: ministrskega predsednika dr. ing. Figla, ministra Sagmeistera in dr. Kolba, državnega tajnika Grafa in zastopnike koroške deželne vlade s koroškim deželnim glavarjem Wedenigom in grofom Thurnom na čelu. Kot zastopniki britanskih oblasti so prišli namestnik visokega komisarja, generalni major T. J. W. Winterton in brigadir Churchill. Škof krške škofije dr. Köstner je bral na glavnem trgu v Borovljah Hubertusovo sv. mašo in z njo otvoril slavnostni zaključek zborovanja lovcev.

Po končani službi božji je povzel besedo g. zvezni kancler in v svojem nagovoru počastil izredne uspehe boroveljske puškarjske industrije. V imenu lovcev in puškarjev se je zahvalil zastopnikom britanskih zasedbenih oblasti za naklonjenost in zaupanje, ki so ga britanske zasedbene oblasti izrazile s tem, da so dovolile izdelovanje pušk na kroglice in njih uporabo.

Popoldne so se britanski in avstrijski častni gostje kosali v streljanju in si ogledali razstavo modernega lovskega orožja, kjer so razstavljali boroveljski puškarji svoje umetniške izdelke. (ACA)

Poslanec miru umorjen

Smrt grofa Bernadotta je pretres, po katerem se ves civilizirani svet ne bo tako hitro opomogel. Krvav zločin nad možem, ko je izvrševal svoje poslanstvo, je greh, katerega ne bo moči pozabiti in ne odpustiti. Saj če je kdaj na svetu bil kak človek brez vsake nasilnosti, potem je to bil grof Bernadotte.

Vse njegovo življenje je bilo eno samo poslanstvo usmiljenja in sočutja. Posredoval je v sporih ter nepristransko pomagal žrtvam vojne. On je bil najvažnejši predstavnik Rdečega križa, ki je simbol usmiljenja.

Grof Bernadotte je imel človeške vrline, ki jih je obilno uporabljal za dosego miru. On je morda edini človek, ki je izšel iz tragedije s Palestino s častjo in neomadeževanim imenom. On ni imel drugega smotra v življenju, kakor da je sledil miru. In ta mož, ki je živo veroval v mir in v to, da se dá vsak svetovni problem mirno rešiti, je moral nasilno umreti v svetem mestu Jeruzalemu.

Grof Folke Bernadotte je postal svetovno pomemben, ko se je zadnja vojna v Evropi bližala koncu. Bil je v ozadju nemških frontnih linij kot podpredsednik švedskega Rdečega križa, ko je poslal Himmler ponj ter ga naprosil, naj bi posredoval, da bi to, kar je še ostalo od nemške armade, predali britanski in ameriški vojski.

Bernadotte se je močno zavzel za to poudbo, kajti videl je v njej rešitev nešteti življenj. Toda pogajanja, ki jih je bil povzvel vključ vseh osebni nevarnosti, so propadla.

Tri leta pozneje, letos v maju je sprejel še težje in kakor se je izkazalo, še nevarnejše poslanstvo: mirno ureditev sovražnega spora med Judi in Arabci v Palestini.

Prispel je v Palestino 25. maja, kjer so se vršili ljuti boji. Samo njegovemu naporu — kajti le organizacija Združenih narodov mu je mogla nuditi moralno oporo — se je posrečilo privedi judovske in arabske vojske in politike do tega, da so sklenili premirje.

Visok, zagorel in modrook je bil Bernadotte, izvanredno simpatičen človek zunaj. Toda značilna zanj je bila njegova poštenost in neomajna nepristranost. Kot sin plemenite rodbine in mož hčerke ameriškega milijonarja bi lahko živel popolnoma brezskrbno. Toda vrnil se je na Švedsko, kjer se je živo zanimal za skavtsko gibanje in za Rdeči križ, kateremu je sčasoma postal predsednik.

Prišla je vojna in Bernadotte je pričel svoje veliko človečansko delo. Organiziral je izmenjavanje vojnih ujetnikov in reševanje ljudi iz pekla nemških koncentracijskih taborišč. Z energičnimi pogajanjmi z nemškimi voditelji si je priboril en uspeh za drugim ter rešil preko 20.000 mož in žen, od katerih je bil velik odstotek Judov.

Niti Arabci niti Judje niso marali Bernadottejevega posredovanja in obe strani sta ga odklanjali kot »vmešavanje«. Toda prisluhnili so mu vendarle in končno so sledili njegovim navodilom.

Bil je večkrat posvarjen, da je njegovo poslanstvo nevarno in da je pristajanje na puščavskih tleh, kjer včasih močni viharji dvigajo oblake peska, vseskozi nevarno početje in da bi ga mogli razdvojeno Arabci ali Judje nekoč ubiti. Toda na vse to se je le nasmehnil in nadaljeval svoje delo. Še pred nekaj tedni se je izrazil: »Če bi mogel prinesiti mir Jeruzalemu, tedaj bi uredil palestinski problem.«

Kaj bo sedaj nastalo v Palestini je vsekar težko predvidevati. Domnevno bo posredovanje Združenih narodov trajalo še dalje. Toda brez Bernadotta bo to kot parnik brez krmarja, kateremu ni bilo potreba strokovnih nasvetov ne tehničnega znanja, katerega je vodila poštenost in pogum. Ti dve vrlini sta se iskriili v Bernadottejevih sinjih očeh, ki so nehote vzbujale pozornost in spoštovanje tudi pri ljudeh, ki so ga v njegovi odsotnosti morda obrekovali.

O njem je bilo slišati samo eno granjanje s strani njegovega obširnega in raznoličnega obojja, češ da preveč dela in da mnogo preveč tvega. V odnosu do svojih ljudi je bil vedno zelo vljuden in uviden. Pod njegovim vodstvom so delali možje in žene najrazličnejših narodnosti, ker so bili peč člani Združenih narodov kot ena sama srečna družina.

Blagi pokojnik je v resnici porabil svoja zrela leta za to, da bi ustvaril soglasje med narodi. Upajmo, da bo vse, kar je hotel do brega, živel tudi po njegovi smrti!

Tito hoče pridobiti deželo

Vtisi udeleženca podonavske konference

Eno največjih del graditve in napredka v današnji Jugoslaviji je gradnja novega glavnega mesta države. To je Novi Beograd, ki leži med Savo in Donavo na severozapadni strani mesta Beograda.

Področje je zelo neprivlačno, močvirno in leži zelo nizko nad rečno gladino. Najprej je treba ogromnih priprav; iz bližnjih rek dvigajo pesek ter z njim izravnavajo močvirja, kjer je leglo malarije, da bi tako dosegli za gradnjo trdna tla, ki so na nekaterih mestih po devet do enajst centimetrov višja od sedanje ravnini.

Izgleda dvomljivo, da li bo novi Beograd kdaj prost komarjev. Gotovo je, da bo tukaj v zimi pometal oster veter in da bo poleti vladala soparna in vzdušna vročina.

Vkljub temu hoče Federativna ljudska republika Jugoslavija zgraditi novo glavno mesto in pokret komunistične mladine pomaga s prostovoljnimi delom k izgraditvi; šestokrat je treba po 200 mladincev za gotova dela, katera bi stroj opravil v četrtini časa.

Po svojem normalnem dnevnem delu v uradu, tovarni, trgovini ali težkem ročnem delu, kot je pospravljanje ruševin po vojni, so možje in žene, dečki in deklice pozvani od države, da prostovoljno delajo po dve uri v tem novem mestu. Ob nedeljah pa delajo po osem ur ali več.

Vidi se jih, kako korakajo preko reke s krzmpom in lopato preko ramen ter strumno pejejo partijske pesmi.

Kolikor je delo trdo, izgleda vendar, da ga radi opravljajo. Čutijo, da pomagajo graditi važen del nove države. Domov se vračajo pozno v mraku še vedno počoč.

Načrt je zelo velikopotezen. Novo mesto bo pokrivalo ozemlje 25 kvadratnih milj in bo nudilo bivališče milijonu prebivalstva. Imelo bo velikansko središče (center) z razkošnimi hoteli, trgovinami, rezidencami in diplomatsko četrtjo, kjer bodo vsi člani inozemskega diplomatskega zbora (in morada tudi vsi inozemci) najbrž obvezni bivati.

Državne zgradbe bodo prenesli v novo mesto. Tudi je v načrtu zelo obsežen glavni stan komunistične partije in druge velike upravne zgradbe.

V delu je velikanski kanal, ki bo vezal Savo in Donavo. Mali otok v Donavi nasproti Kalimegdana — stare trdnjave, — kjer je bila nekdanja prestolnica Srbije — bo spremenjen v prijeten park.

Ves ta načrt naj bi bil dovršen v petnajstih letih, toda oblasti nove države in nekateri tovarne predvidevajo, da bo dovršen že do leta 1951.

Nova dela pa se ne izvajajo s prostovoljnimi neplačanim delom samo v Beogradu; na isti način se gradi in dela po vsej deželi.

Gradijo železnice in ceste, ki povezujejo vasi in mesta, — predvsem široka avtomobilska cesta od Novega Beograda do Zagreba in skoraj za vsako vas je v načrtu zgradba za zborovanja.

Ti domovi bodo tvorili središče vaškega življenja. Tukaj se bodo vršila poslovna in socialna zborovanja ter lokalno trgovanje domačih kmetovalcev.

Vendar imajo ti domovi še drug namen. Potom njih naj bi Tito obdržal in povečal svoj vpliv med poljedelskimi sloji. To sicer ne bodo nikakršne glavne stanice komunistične partije niti njenih organizacij, ven-

dar bodo politični partijski navdušenci (entuziasti) tukaj podeželski mladini vcepljali svojo propagando in nauke (doktrine).

V resnici se ta proces že vrši. Ob opoldanskem odmoru in zvečer po končanem delu poučujejo člane mladinskih organizacij, kateri delajo v Novem Beogradu in po drugih državnih gradbenih načrtih, v Titovi ideologiji — t. j. v marksizmu, ki je usmerjen proti Kominformu — ali v pravem pomenu besede v nacionalističnem marksizmu.

Tito, ki se zaveda, da si brez sodelovanja podeželskega prebivalstva ne more obdržati svojega položaja v Jugoslaviji, se je zoperstavil sovjetskemu pritisku po kolektivizaciji poljedelstva.

Vsled tega je razdelil veleposestva in dal kmetom vsako vzpodbudo k sodelovanju. Toda vkljub temu je že 4000 zadrug, med katerimi je mnogo kmetov, ki so proti njemu in bi mnogo rajši sami obdelovali svoje kmetije, po svojem lastnem presodku ter svobodno razpolagali z lastnimi priidelki.

Tito postopa z podeželskimi nezadovoljnimi popustljivo. On mora imeti vse civilske pridelke, ki jih dežela more pridelati, ne samo za domače potrebe, temveč tudi za precejšnje izvoze v sosedne države, iz katerih mora uvažati surovine in največje dobrote, katere rabi za izvedbo svoje petletke.

Tako skuša z vztrajno, toda nikakor ne z vsiljivo propagando in z vplivnimi prednostnimi članom zadržati privabiti vse poljedelce. Novi domovi bodo igrali važno vlogo v propagandi.

Tito je dosegel, da je poslala UNRRA mnogo strojev, precejšnje število modernih traktorjev, mlatilnic, tovornih voz in drugih poljedelskih strojev, kateri obratujejo predvsem na plodonosnem ozemlju okrog Novega Sada.

Te stroje posojujejo zadrugam in prav tako posameznim kmetovalcem. Zadrugi pa morajo počakati, da najprej opravijo delo zadruga, šele nato dobijo stroje na razpolago, to se pravi, včasih jih sploh ne dobé.

Letos je bila žetev obilna v Jugoslaviji, po vsem Balkanu in prav tako v Rusiji.

Sovjetska zveza bo imela velike množine pšenice za izvoz svojim satelitskim državam, ki pa bodo malo rabile.

Ni pa nemogoče, da ne bi Tito skušal zamenjati nekaj svoje pšenice za najnujnejše potrebščine iz Zapada. C. H.

Iz ljubezni do bližnjega . . .

AMERISKE KATOLIŠKE ŽENE POMAGAJO EVROPI

Zveza ameriških katoliških žena, ki so zborovale v New Orleansu, je razpravljala med drugim tudi o pomoči evropskim deželam. Poleg denarja in živih pošiljajo članice zveze v Evropo v prvi vrsti oblačila. Prevzela so nalogo, da pošljejo v Evropo milijon oblačilnih predmetov in upajo, da bodo v kratkem času dosegle to število.

V poročilu o pomoči Evropi ugotavljajo, da so prispevale katoliške podporne organizacije v Združenih državah nad 100.000 ton živil, oblačil in zdravil v prid evropskih dežel, ki jih je opustošila vojna.

ITALIJANSKI RIŽ ZA JUGOSLOVANSKE OTROKE IN MATERE

Mednarodni sklad za nujno pomoč otrokom objavlja, da je neglede na obstoječo politično napetost med Italijo in Jugoslavijo prejel 100 ton riža, ki ga je podarila italijanska vlada in ki so ga odpravili v Jugoslavijo za prehrano 600.000 potrebnih otrok in mater.

AMERIŠKA PODPORA FRANCOSKEMU PO VOJNI PORUŠENEMU MESTU

Mesto Columbia v južni Carolini je poslalo 120 ton živil, oblačil in zdravil francoskemu mestu Berch-Plage v Pikardiji, ki je bilo porušeno med vojno.

K pošiljki so prispevali meščani, šole in zasebna industrija. Pri svečanosti, ki se je vršila v Berch-Plage ob prihodu poslanega blaga, sta govorila predstavnik ameriškega veleposlanstva in Francije. Mestni župan je izrazil svojo hvalečnost meščanom Columbijem in sporočil, da bo v počastitev sprejete pomoči po tem ameriškem mestu imenovana ena glavnih mestnih cest.

DAN MOLITVE ZA ZN V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

26 guvernerjev držav severoameriške republike in drugi civilni ter verski predstavniki so podpirali skupno z evropskimi osebnostmi prireditve dneva molitve, ki je bil določen za nedeljo 19. septembra o priliki Glavne skupščine ZN v Parizu.

Guvernerji so odredili, da so po vseh

cerkvah z zvonovi pozvali prebivalstvo, da se združi v molitvi za Glavno skupščino ZN.

Pobudo za dan molitve je dalo Laično gibanje za krščanski svet.

Papež Pij XII. je v neki nedavni zasebni avdienci zaprosil božji blagoslov za ta mirni napor. O možnosti nove vojne se je papež izrazil sledeče: »Jaz verujem, da se ji lahko izognemo in tako mora tudi biti, ako naj se prepreči katastrofa.«

Pij XII. je 1. septembra sprejel 500 ameriških katolikov in jih pozval k splošni molitvi za uspeh ZN ter izrazil goreče upanje, da bo uspelo Združenim narodom rešiti svet pred »nepredstavljivo katastrofo nove vojne.«

Možnost zlorabe javnega mišljenja

Zastopniki 12 držav, med njimi Velika Britanija in Francija, so se sestali v Eagles Meru na zborovanju mednarodnega združenja ustanov za preiskavo javnega mišljenja. Zbralo se je 250 delegatov in zborovanje je trajalo štiri dni.

Norveški strokovnjak Holbaeck-Hanssen je v svojem govoru svaril pred zlorabo javnega mišljenja v politične svrhe. Oportunistični elementi v raznih državah izkoriščajo javno mišljenje v svoje namene, ne da bi mu prilagodili svoja gledišča in namene. Izbirajo popularna gesla v demagoške svrhe in javno mišljenje jim naseda.

Ozadje vojne v Indiji

Haidarabad, zadnja neodvisna kneževina stare Indije, je poljedelska dežela, velika približno kot Jugoslavija in Bolgarija skupaj.

Od 17.000.000 prebivalcev je 85% hindujcev, okoli 15% pa muslimanov, ki pa tvorijo gosposki sloj; njihove carske družine so vodile deželo skozi dvesto let.

Haidarabad se večina sam preživlja. Haidarabadski Arabec je vodil armada 20.000 mož, ki pa je silno slabo oborožena.

Zakaj je prišlo do spora?

Lansko leto, ko sta iz Britanske Indije nastala dva svobodna dominijona — Indija in Pakistan, je Britanija prekinila svoje pogodbe z kneževinami ter svetovala vladarjem, naj se priključijo enemu teh dveh dominijonov in sicer hindujski Indiji, muslimani pa Pakistanu.

Vse so sledile temu nasvetu razen Haidarabada, ki je največja in najbogatejša kneževina.

63-letni Nizam (haidarabadski vladar), čigar predniki so vsled vztrajnega sodelovanja dobili naslov »zvesti zavezniki britanske vlade«, je želel ostati neodvisen kralj britanskega Združenega kraljestva.

Nizam je izjavil: »Jaz in moji predniki smo vedno zvesto držali našo zaobljubo Britaniji v času nemirov. Ali res moram biti končno prisiljen, da se priključim deželi, ki bi mogla nekega dne zapustiti Združeno kraljestvo proti volji mojega naroda?«

Spoznal je potrebno sodelovanja z Novim Delhijem ter je rad ali nerad prišel od tega, da je sprejemal skoraj vse, kar je Indija zahtevala.

Potrudil se je tudi, da bi zmanjšal svojo popolno oblast ter upostavil ustavni način vladanja; predal je nadzorstvo nad zunanjo politiko in prometnimi zvezami; toda

kot muslimanski kralj ni bil pripravljen, da bi odložil svojo slavno dediščino v prid ogroženega hindujskega gospodstva.

Indijsko naziranje je, da Haidarabad nima pravice, da se poteguje za svojo neodvisnost kot nasledstvo boja proti imperialnim mogotcem, v katerem pa Nizam in narod ne igrajo vloge.

Indija trdi, da ne more trpeti, da bi muslimanska monarhija obstojela v osrčju njihove nove demokracije.

Indija tudi pravi, da je bil Haidarabad grožanje dominijona, ker je prednja postojanka neprijaznega Pakistana in da bi lahko zavzel železniško središče v karkršnem koli spornem delu, kjer živi skupno 40.000.000 muslimanov, čijih oddvojitvev predstavlja vrzel na indijskem ozemlju.

Indija je prvotno zahtevala samo predačo nadzorstva haidarabadske zunanje politike, obrambe in prometnih zvez. Sedaj pa si je prilastila pravico, da je ona poklicana upostaviti zakon in mir. R. H.

Kako se izraža javno mnenje v USA

V tradiciji ameriških državljanov kot posameznikov in kot članov civilnih, poljedelskih, sindikatnih, trgovskih organizacij ter drugih skupin je navada, da javno izražajo svoje mnenje o politiki vlade. To navado je vlada sama pospeševala, zlasti v pogledu zunanje politike. Svoje mnenje sporočajo državljanom potom pisem, brožur, avdi-jence, odprtih dopisov tisku itd. V zadnjih letih, zlasti po vojni, se je ta običaj tako zelo razširil, da je vlada morala podvzeti posebne ukrepe za vsmerjenje toka takih sporočil.

Vedno večji obseg so stavala društva in skupine, ki po vzgledu starodavnih občinskih zborovanj prvih naseljencev, slovitih »Town Meetings«, razpravljajo najzanimivejša vprašanja trenutne politike in ki sporočajo zaključke debate kongresnim članom in najvišjim uradnikom ministrstev, posebno zunanjega ministrstva, ki v glavnem več ali manj odločajo o državni politiki.

Skupine, ki predstavljajo razne struje obstoječih mnenj v določenem mestu ali pokrajini, so organizirale zasebne in prostovoljne svete, katerih dolžnost je seznanjati člane kongresa z raznimi naziranjmi in mislimi volivcev, popolnoma neodvisno od vsake

strankarske politike. Nekateri take svete so organizirale univerze, druge pa zasebne skupine.

Med takimi organizacijami je najbolj znan Joint Council for International Cooperation in Bostonu, pri katerem sodeluje 50 raznih organizacij in ki vrši dvojno nalogo: seznanjati svoje člane z načeli vladne politike in z glavnimi odločitvami vlade ter poročati vladi o odmevu njenega dela v javnem mnenju tega področja.

Zunanje ministrstvo je ustanovilo poseben urad za javne zadeve, katerega naloga je odgovarjati na vprašanja javnosti in poizvedovati o mnenju javnosti glede mednarodnih dogodkov.

V zadnjih 12 mesecih je prejelo ministrstvo okoli 185.000 dopisov državljanov o njih mnenju glede zunanje politike; na ta pisma v velikem delu odgovarjajo neposredno s čim večjimi pojasnitvami primera.

Vlada kaže nadalje zelo mnogo smisla za pospeševanje takega udejstvovanja in omogoča čim širše stike med člani vlade ter skupinami državljanov, ki se zanimajo za mednarodna vprašanja; vlada tudi organizira posebne sestanke, na katerih obširno pretresajo in pojasnjujejo razna stališča in naziranja.

Tajnosti narave niso last ene skupine ljudi

Na otvoritvenem zasedanju Ameriške akademije za napredek znanosti je pozval predsednik Truman učenjake, da naj povečajo in poglobijo svoja raziskovanja in istočasno poudaril, da tajnosti narave ne morejo biti monopolizirane.

»Zoprno dejstvo je — je izjavil predsednik Truman — da do miru ni prišlo tako hitro, kakor smo upali. Časi, v katerih živimo, so še težavni in neprestano moramo misliti na problem obrambe Združenih držav in to v času, v katerem je ta problem postal neverjetno težaven. V dobi, v kateri smo mislili, da bomo lahko usmerili naše znanstveno delovanje skoraj izključno k zboljšanju življenjskih pogojev našega naroda, moramo, čeprav smo v času miru, podvzemanati napore za obdržanje naše vojaške sile, ki nimajo primera v preteklosti.«

Predsednik je nadalje pozval k poglobitvi študij na polju socialnih ved in izjavil: »Zdaj in v bodočih letih potrebujemo bolj kot vsako drugo stvar pošteno in nekompromisno zdravo pamet za znanost.«

»Znanost pomeni metodo mišljenja, metodo, za katero je značilno razumevanje, poštenje, vztrajnost in predvsem ljubezen za znanje in resnico.«

Fr. Bazilij:

„Lo-tienski mučenec“

Dva odlomka iz „Beli cvet“, biografske povesti slovenskega misijonarja

P. Engelhard Avbelj OFM (rojen dne 16. julija 1887. v Ljubljani, umrl v sluhu svetosti dne 24. septembra 1928 v Šanghaju) se je odločil za misijonski pohod v poganško mesto Lo-tien. Vsi so bili prepričani — tudi sam —, da ga čaka mučeništvo, ker so Lo-tienčani sklenili pobiti slehernega kristjana, ki bi si drznil stopiti na njihovo ozemlje.

Nekdo je rahlo potrkal na vrata in zmotil p. Engelharda pri molitvi brevirja.

»Ave!«

Vstopil je strežaj s svežnjem pisem. Priklonil se je s pravo kitajsko vljudnostjo, ki pa pri njem — zvestem kristjanu — ni bila ponarejena.

»Mnogo pošte je danes, U-šen-fu.« Kakor bi vedeli, da jutri odpotuješ...« Zadnja beseda mu je le napol izgovorjena zastala v grlu. Zdelo se mu je, da je rekel preveč. Pogoltnil je solze, v katerih bi se njegovo mehko srce zadnje dneve najraje kar kopalo, potem pa je med globokimi prikloni izginil skozi vrata.

Misijonar je nekaj časa gledal za njim in se nasmešnil.

»Kdo bi si mislil, da me ima Kvei-fu tako rad...«

Po končanem oficiju je napravil križ, nato pa stopil k mizi. Takoj je na modri ovojnici opazil ljubljeno pisavo.

Mati!... je stisnilo mladega misijonarja. Saj ne ve za njegove načrte, zato je prepričan, da mu v pismu ne brani na pot. Vendar že iz naslova veje nežna materina prošnja: »Ne hodi v Lo-tien!...« Kar vidi, kako se nad pisemski papir sklanja materin zguban obraz. Tolikokrat ga je kot otrok poljubljala... Zdaj pa je ves moker od solz in prositi zna kot nihče drug na svetu. Tudi molče. Da, tudi molče...

Z ljubečim pogledom je božal razmetane črke naslova, ki si jih komaj videl, toliko znamk in listkov različnih cenzur je bilo nalepljenih na ovojnici: daleč je romalo pismo, da je prišlo na cilj.

Polglasno in počasi je bral datum poštnega pečata: »Ljubljana, dne 4. januarja 1915...«

Nasmešnil se je. Pismo je potovalo polnih osem mesecev: na stenskem koledarju v živih barvah je bil danes zaznamovan deveti september.

Z bežnim pogledom je preletel ostalo pošto, potem pa odprl materino pismo in ga drhte bral. V očeh so se mu zasvetile solze.

»...Ljubi Mundi, naj Ti že danes voščim za šestnajsti julij: osem in dvajset let bo že, kar sem Ti prvič pokrižala čelo... Nisem mislila, da me boš kdaj zapustil. Pa kakor je božja volja... V maju bom zate pomomala na Brezje. Veš, že dvakrat sem sanjala, da so te mučili. Mundi, pazi se! Umrla bi, če bi zvedela, da si ubit...«

Engelhard je s tresočo se roko odložil materino pismo. Kot bi vedela za njegov pohod nad poganško trdnjavo Lo-tien... Prošnja je pismo, nema prošnja, naj vendar ostane v Či-šveju.

»Mati, mamica!... Ne pros me!« je skoro raj glasno zaihtel misijonar. Glava mu je zlezla nekam med ramena in roke so se krčevito oprijele miznega roba.

Potem je »Mundi« dvignil pogled. Uprl je svoje oči v preprosti križ, ki je bil osvetljen od popoldanskega sonca in je risal dolgo senco po grobi steni. Obraz se mu je v trenutku razjasnil in na uho mu je zadonel nekje iz daljave kakor večno lepi in polnodoneči akord stavek iz materinega pisma: »...Kakor je božja volja!...«

»Da, kakor je božja volja, mati!«

Dvignil je list z materino pisavo in ga poljubil.

Nato je še dolgo prebral pisma. Končno mu je ostala v roki le kitajska dopisnica, na kateri je takoj spoznal pisavo p. Jakoba in je bila oddana v osrednji postaji Hankow. Šele čez nekaj trenutkov je na njej pod svojim imenom opazil pripis in ga med rahlim smehljajem polglasno prebral: »Martyr Lotienensis! — Lo-tienski mučenec!...«

Drugi dan po maši verniki niso hoteli izpred cerkvice.

»Šen-fu odhaja v Lo-tien... Nikoli več ga ne bo nazaj...« so med jokom pritajeno šepetale ženske in mirile drobiž, ki je bil kmalu v glasnem viku.

»Nišmo ga vredni.« je poudaril napol slepi starček in vsi so mu prikimali.

* U-šen-fu so Kitajci imenovali p. Engelharda, ker so v njegovem primku »Avbelj« slišeli in si zapomnili le glas »u«. Šen-fu pomeni duhovni oče — duhovnik.

Potem je moreča tišina zagrnila zbrano čišvejsko čredico...

P. Engelhard je to jutro nenavadno dolgo klečal pri zahvali. Končno se je le prikazal iz zakristije, pred katero so ga že čakali štirje možje.

»Se niste skesali?« jih je med smehom vprašal.

Dva sta resno odkimala, tretji pa je bil bolj zgovoren.

»Pred leti sem Tun-kvei-sjenu* odrekel spremstvo. Zdaj sta mi umrla žena in sinček. S teboj grem,« je povedal zvesti katehist.

»Jaz pa te bom spremljal le do lotienskih mestnih vrat. Saj razumeš, šen-fu; otroke imam...« se je opravičeval četrti.

»Če ti je morda težko, ostani doma, ljubi Jang!«

»Nikakor, šen-fu! S teboj grem, dobrotnik družine nevednega Janga!«

P. Engelhard se mu je hvaležno nasmešnil. Za odhod je imel že vse pripravljeno. Kvei-fu mu je prinesel za zajtrk skodelico vročega čaja, spremljevalci pa so medtem pripravili nosilnico.

»Čemu?« je gledal misijonar. »Povedal sem, da grem peš...«

»Pet in dvajset milj, U-šen-fu? — Izpolni nam zadnjo željo: nositi te hočemo, ker te imamo radi kot svojo kri.«

Pater je bil ginjen. Nič več se ni smel upirati, ker bi bil vsak ugovor proti kitajski vljudnosti. Objel je svojega zvestega služabnika in v frazi Daljnega vzhoda povedal, naj podpira vse štiri vogle doma.

* Tun-kvei-sien je kitajsko ime slovenskega misijonarja p. Petra Baptista Turka OFM. Tun = Turk, Kvei = Peter, sien-šen = duhovnik.

Limbarski:

Dvojčka

Krstili so ju na praznik sv. Filipa in Jakoba na ime obeh svetnikov. Botra ju je položila v tesno zibko, nakar so posedli k botrinji za obloženo mizo.

Dečka sta se bolj počasi razvijala. Ostala sta pritlikavca, oba enake velikosti in podobna, da ju je bilo težko razločiti. Že v šoli so ju zamenjavali, njuna porednost in navihanost je delala učiteljem velike preglavice.

Doraščala sta kot pridna kmečka delavca, kakršnih je bilo treba iskati. Delo ju ni zlepa utrudilo, njuno živahnost so poznali daleč naokoli. Vaški razposajenci so vedeli, da se dvojčkov ni varno lotiti. Kdor se je zameril enemu, temu sta se oba zakadila pod noge. Eden bi bil morda omagal, oba sta podirala »hraste« in zmagovala.

Prestopek silobrana je nekoč privedel Filipa v zapore krajevnega sodišča. Jakob mu je hotel olajšati pokoro ter se je nepotil o mraku nekega večera proti jetnišnici. Ustavil se je zadaj za poslopjem — tam, kjer so bile v pritličju sobe za jetnike. Vsa okna so bila zavarovana z železjem in gosto zamrežena.

Filip ga je opazil in poklical po imenu. Prosil ga je, naj mu prinese kako cigareto.

»Dam ti jih deset,« ga je razveselil, išoč pripravno luknjico v omrežju.

Tedaj se je v bližini pojavil stražnik z gorjačo. Jakob je pobegnil, čim ga je zagledal; paznik pa za njim, meneč, da mu je ubežal jetnik iz zapora.

»Popihal jo je, ne morem pomagati.« — Stražnik se je vrnil ves upehan in prijavil upravi, kaj se mu je pripetilo.

»Najprej je treba dognati, kako je ušel,« je odločil upravitelj. »Nato bomo obvestili orožnike.«

Železje v oknu celice je bilo nepoškodovano, tudi omrežja se ni nihče dotaknil. Filip je ležal na postelji in smrčal kakor medved v brlogu.

Paznik je bil osramočen. Prijavil je beg, pa se je izkazalo, da ni resnica. Rekli so mu, naj jih ne ima za norca.

»Tedaj je bil njegov duh... Videl sem ga, kako je bežal,« se je zgovorno zagovarjal.

Privijali so jetnika, naj jim pove, kdo je bil zunaj pod njegovim oknom. »Ako boš tajil, ti bomo podvojili kazen.«

Zaklinjal se je, da ni videl nikogar. Takoj po večerji je legel in zadremal. Niti poskusa mu niso mogli dokazati. Paznik je izvedel šele čez dalje časa, da je bil ubežnik jetnikov brat, ki mu je popolnoma podoben.

Nastalo je pomanjkanje dela in dvojčka sta se odpravila v mesto, iskat zaslužka. Vsa utrujena sta dospela zvečer pred gostilno bolj na kraju mesta. Okna so bila za-

»V božjem imenu,« se je pokrižal in zlezal v nosilnico.

Pred cerkvice se je nagnetlo toliko ljudstva, da so spremljevalci komaj prodrli. Vse je hotelo še enkrat poljubiti očetovo roko.

»Šen-fu, ostani! Ne v Lo-tien!... Ne v smrt!...« je odmevalo z vseh strani.

»Otročiči, če je božja volja, se še vrnem. Če pa ne — na svidenje v nebesih! Ostanite dobri...« je komaj premagoval solze.

Kako jih ljubi! Vse, prav vse! Zato pa mu je hudo, ko gleda objokane obraze. Starri učitelj Li mu maha s palico tam izza gruče otrok. In novokrščenec Jožef zakrieva s slamnikom svoj sicer vedno veseli obraz, da pater ne bi videl solz. Vidiš jo, tudi Lao-ten je prišla k slovesu, čeprav jo je pred nekaj dnevi zaradi slabega zgleda temeljito »okrtačil«. »Šen-fu, odpusti,« mu govore njene žive oči. »Vse je odpuščeno, dekle,« ji tudi on nemo odgovarja. Glej, celo stari pogan Vang, kateremu je spomladi ozdravil gnojno roko, je prišel po slovo.

Mimogrede je pobožal po zmršenih laseh malega ministranta Pavla, ki se je obešal na nosilnico in stegoval roke k njemu.

»Priden bodi, Pavlek! Ne pozabi na svojo sklep!«

Izza cerkvice je zaklenkal edini zvonček, ki je visel na majavem ogrodju in vsako jutro vabil k maši. Njegov šibki glas je zabrnal kot tistikrat, ko je prišel U-šen-fu na čišvejsko postajo in so mu napravili verniki slovesni sprejem. Toda danes joka kot bi zvonil za pogreb... Kaj bi ne! Saj tudi Kvei-fuju, ki vleče za preperelo vrv, tekó po licih solze. Vendar ne bo nehal zvoniti prej, dokler ne bo izginila patrova nosilnica za naseljem...

(Konec prihodnjic)

Nisi mrtva...

(OB 25 LETNICI MATERINE SMRTI)

Zemlja Te je v grob zaprla, petindvajset let bo zdaj. Vendar nisi še umrla, le odšla si daleč — v raj.

Še si v mojem srcu živa kakor nekdanj prejšnje dni, vedno skrbna, ljubeznjiva, veš, da strah me je noči...

Ti mi božaš hladno čelo, čutiš mojo bol, to vem; trudna spremljaš me veselo in zagrinjaš v svoj objem.

Mati, čudežno ogreva me na tujem Tvoj poljub ter mi glasno razodeva, da sem še Ti drag in ljub.

Daleč, daleč nad gorami Tvoj obraz se mi smehlja. Tvoj spomin me dviga, dram, sonce mojega neba.

Limbarski

obraz in beseda — postava, katero boste lahko otipali z rokami.«

»Jej, ali res?« Priganjali so ga, naj se nikar ne obira.

»Koliko mi pa daste?« je pogledal vsakega posebej. »Kaj takega izvajam le za plačilo.«

Obljubili so mu večjo vsoto denarja, seveda, ako mu bo čaranje uspelo.

Ukazal jim je, naj pogasijo luči in odprejo vrata. »Pa zapojte!« je rekel ter se med petjem izmuznil iz sobe. Zunaj je potihlo zakašljaj in Jakob je stal zraven ujeja.

»Pojdiva!« mu je pošepnil ter ga prijel za roko. »Hodiva pa tako, da se bodo ujemali najini koraki. Govori pa samo to, kar bom jaz govoril. Dokazati morava, da sva eno bitje v dveh enakih osehah.«

Luč je zsesijala, utihnila je tudi pesem in pivci so začudeni ostrmeli. »Privid, sleparstvo...« so ugovarjali nekateri. — »A vendar, poprej je bil sam, zdaj sta pa dva — oba popolnoma enaka,« so morali neposled le priznati.

»Kdor ne verjame, naj se prepriča,« sta izrekla enoglasno. Njun glas je bil enak, ustnici sta se enako gibali.

Gostje so ju pričeli tipati in ogledovati. Postava, obleka, nasmeš — vse se je do pičice ujemale. Samo pojasnila je še manjkalo, kako se je vse to zgodilo. Misli so se križale in zapletale v nasprotovanje; kaj pravega pa ni mogel nihče pogoditi.

Dvojčka sta videla, da jima učeni meščani ne morejo do živenga; spoštljivo sta se odkrila in s klobukom v roki prosila milodarov. Nabrala sta mnogo drobiža, med nabitjem pa sta se zmeraj bolj umikala proti vratom. V gneči sta neopazeno privila luč in izginila v temo. V preprosti krčmi zunaj mesta sta naposled utešila glad, nakar sta jo kar ponoči ubrala proti domu. Doma se nista mogla dovolj našaliti, kako sta prevarala izobražene meščane.

Za dobro voljo

Verjetno

Oče je omožil hčerko ter jo pospremil na novo domovanje. Dal ji je blagoslov ter izrazil zadovoljstvo, da jo izroča skrbnemu varstvu.

»Verjamem,« je odvrnil mladi soprog, »zakaj dajati je slajše kakor jemati.«

* »Slišite, kako pa je to, da vi nosite samo po eno desko, veša tovariša pa po dve.«

»Sta pač prelena, da bi dvakrat šla.«

* Učitelj je skušal raztolmačiti učencem pojem glagola »dati«. Rekel je: »Ako grem sedaj k tvojemu očetu, Ivanček, in ga prosim za en šiling, on pa ustreže moji prošnji, kaj bo tedaj napravil?«

Ivanček: »Najprej bo mamó vprašal.«

* »Zagotavljam Vas, ljuba gospa,« pravi zdravnik, »vi ste popolnoma zdrava. Edno, kar potrebujete, je nekoliko počitka.«

»Ali, gospod doktor, poglejte vendar moj jezik, ta je strašen!«

»Res, res! Tudi temu je nujno potreben počitek!«

* Učitelj: »Kdo mi ve povedati, zakaj so ribe neme?«

Janezek se zasmije.

Učitelj: »Janezek, zakaj se smeješ?«

Janezek: »Kako bi se ne smejal, gospod učitelj? Pa poskusite vi pod vodo govoriti!«

* Mama uči malo Reziko: »Če kdo od odraslih nima sedeža v tramvaju, morajo otroci vstati in mu ponuditi svoj prostor.«

Rezika (sedi v tramvaju in vljudno reče sprevodniku): »Prosim, sedite na moj prostor, gospod, jaz lahko stojim!«

»Izrekel bom čarodejne besede in na moji strani se bo pojavila moja podoba — štiri

Za naše gospodarje

Sadjarski paberki

ZIMSKO SADJE

Zimsko sadje še ni užitno, ko dozori na drevesu. Dozori šele v šrambi v krajši ali daljši dobi, kar je odvisno od posamezne vrste in v precejšnji meri tudi od prikladnosti šrambe. Zrelost posameznih vrst sadja poznamo že iz izkustva. Vskadno, ki količkaj razlikuje jabolčne vrste, ve, da je zlata parmena godna že novembra in decembra, da je voščenska najboljša decembra in januarja in da so mošančkar, bobovec, šampanjska reneta in še mnoge ostale vrste jabolk užitne šele proti pomladi.

Sadje ene in iste vrste pa ni godno vse naenkrat, ampak zori polagoma. Nekateri plodovi so užitni kmalu po trgatvi, drugi pa šele čez več mesecev. Užitna zrelost se pozna tudi po raznih zunanjih in notranjih znakih, ki se pojavljajo bolj ali manj očitno na plodovih. Godna jabolka izpremenijo barvo: zelena porumene, rdeča zagore. Pri zorenju se razvijajo zlasti na površju kože prijetno vonjljive snovi. Meso je bolj in bolj prhko in sočno. Kislina polagoma izgine in do veljave prihaja sladkor.

Še lažje se pozna užitna zrelost pri hruškah. Negodna hruška je navadno zelena, trda in se reže kakor repa. Ko pa postane godna, porumeni in zmeči, da se reže kakor surovo maslo (odtoč maslenka), meso je še skrozi in skozi belo, sočno in sladkega okusa. V tem stanju, ki je le kratko, moramo sad použiti, kajti, ko bi čakali še nekaj dni, bi predozrel, meso bi porjavelo ali počrnelo, sok bi začel kipeti kakor pri močnicah, prvotna sočnost in prijeten okus bi minila. Zato pravijo, da je zlahtna hruška samo 24 ur dobra. Ko se zlahtna hruška toliko zmeči, da se nekoliko vda, če jo pri pečlu ralo stisnemo s palcem, jo je treba takoj použiti.

Tudi prezrela jabolka izgube predvsem sočnost in pravi okus. Meso postane moknato in polagoma se ga loti trohnoba. V mesu se pojavijo rjave lise, ki se kaj naglo množijo in se na vse strani razširjajo. Sladkor se zopet izpreminja v škrob. Nazadnje

meso popolnoma porjavi in se začne sušiti, ako prej ne zgnije.

GNILOBA SADJA

Gniloba sadja povzročajo gnilobne glivice, ki jih je vse polno v zraku, po raznih predmetih, po stenah in sploh povsod. Sadje obvarujemo pred gnilobo, ako sadno šrambo pred uporabo temeljito prezračimo, očistimo, tla pomijemo z lugom, stene pobelimo in ves prostor zažveplamo. Le na ta način moremo uničiti vse trose gnilobnih glivic ne samo na policah in po tleh, ampak tudi po stropu in stenah. V tako pripravljeno šrambo spravimo nato samo popolnoma zdravo sadje, ki je zrelo, obrano in dobro razvito. Najmanj vsak teden pregledimo vse zaloge in uporabimo, kar je godno; pa tudi vse tiste plodove, na katerih opazimo znake gnilobe ali kakršnekoli okvare.

Sadje se rado navzame tujega duha, kar jako škoduje njegovi samolastni vonjavi in zmanjšuje njegovo vrednost. Zato ne spadajo v njegovo bližino in v sadno šrambo zelišča, ki imajo poseben, včasih celo neprijeten duh, kakor kislo zelje, repa, sir, ribe itd.

V presuhi šrambi sadje čez zimo močno zvenc. Najbolj venejo jabolka tistih vrst, ki imajo hrapavo kožo (kanadka, razni kosmači), zlasti še, ako so bila potrgana prerano. Kdor ima v šrambi večjo množino jabolk, naj jih nakopiči precej na debelo. V spodnje plasti naj dene kosmače, navrh pa vrste jabolk z gladko, mastno kožo, ki ne venejo tako hitro.

Tanke plasti obvarujemo pred izhlapevanjem na ta način, da jih pokrijemo s papirjem ali s kako drugo primerno odejo.

Zorenje v šrambi pospešuje toplota in svetloba. Zato shranjujemo sadje v hladnih in temnih prostorih. Najprimernejša toplota v sadnih šrambah bi bila čez zimo nekaj stopinj nad ničlo. Vendar zadostuje tudi 8—10 stopinj C. Čim bolj pa se toplota dviga nad 10 stopinj Cel., tem hitreje sadje zori in se na razne načine kvari. Kjer sadja drugače ni mogoče obvarovati pred svetlobo, ga pokrijemo.

Sadni mošt

Življenja na kmetih brez sadnega mošta si skoraj ne moremo zamisliti. To se pravi, zamisliti si ga že moremo, toda v praksi je kaj takega skoraj nemogoče. Kmet, ki ne bi dal delavcem zlasti ob težjem delu sadnega mošta, bi bil kmalu sam na njivi.

Za napravo mošta vzamemo sadje, ki za prodajo in za domačo uporabo kot namizno sadje ni več primerno in uporabno. Najboljši sadni mošt pa dajejo izrazito moštne sorte jabolk, predvsem pa hrušk.

Kakovostno najboljši sadni mošt dajejo sorte sadja, ki pozno zorijo. Mošti iz rano zrelega sadja vsebujejo malo alkohola, se zato lahko pokvarijo, njih okus pa je nekako prazen, plehek.

Sadje za mošt pustimo čim dalje na drevu, tresemo to sadje šele, ko začne samo odpadati. Sadje tresemo, če le mogoče, ob lepem vremenu. Pri pobiranju sadja pa nato pazimo, da mu ni primestana trava, zemlja, listje itd.

Mošt, ki je nastavljen iz vlečanih jabolk, vsebuje več sladkorja, okusnejši je, pa tudi trajnejši. Zato navadno pustimo, da jabolka 1 do 2 tedna v plitvem kupu dozorevajo.

Drugače pa je pri moštnih hruškah. Hruške moštne pustimo ležati le izjemoma. Pa tudi v tem slučaju nikdar tako dolgo, da bi postale mehke. Hruške prešamo takoj, ko jih odresemo; to velja še prav posebno za zgodnje sorte. Ako so hruške že prezrele, ako so postale torej že mehke, dajo sicer mošt, ki vsebuje navadno več alkohola, toda tak mošt se zelo nerad in izredno počasi čisti. Navadno pa se tak mošt iz preveč vlečanih hrušk sploh ne očisti in ostane mlečnato moten.

Mnogo pripomore k dobri kakovosti mošta, ako sadje pred prešanjem operemo. Še preje pa po možnosti gnilo in plesnivo sadje izločimo. Zelo razširjeno prepričanje, da mošt pri vrenju izloči vse nesnažne primese, je popolnoma napačno. Tudi ni pravilno misliti, da se bodo vse te primese pač pozneje zbrale kot usedlina na dnu sode. Mnogo teh snovi ostane razdeljenih v najmanjših dele in delce v moštu ter vpliva to na neprijeten okus in vonj mošta.

Samo ob sebi je razumljivo, da morata biti sadni mlin in preša ali stiskalnica čim bolj čista. Ravno tako morajo biti popolnoma snažni seveda tudi sodi. Po vsakem končanem dnevnem prešanju operemo oziroma umijemo vse stroje in vse orodje z

vodo, predvsem da se ne razvijejo glivice kislega vrenja, ki bi nato pri naslednjem prešanju prišle v mošt, kjer bi povzročile kislo vrenje.

Pri naših starih prešah moramo koš dvakrat in tudi trikrat »razdreti«, in vso maso razdrobiti ter na novo nasuti v koš in ponovno prešamo. Tako sadje čim boljje izkoristimo. Le takrat, ako iz sadnih tropin kuhamo žganje, prešamo navadno enkrat, da ostane več sladkega soka še v tropinah.

Ko drugič ali tretjič prešamo, tropinam dodamo večkrat vode. Količina prilite vode naj bo čim manjša, nikakor pa naj ne presega 20 odstotkov vsega mošta.

Mošt napolnimo v snažne sode. Da je nato vrenje bolj pravilno in bolj enakomerno, je priporočljivo dodati čiste kvasnice, glivice vrenja.

Sodov ne napolnimo popolnoma do vrha, ker bi drugače pri vrenju odtelali tudi mošt, kar seveda nikakor ne želimo.

Priporočljivo je, ako pri vrenju postavimo v odprtino soda kipelno vodo. Tako dosežemo, da uhaža čim manj ogljikovega dvokisa, da je vrenje bolj pravilno, da ni preveč burno in da se more vsled tega razviti v novem moštu čim manj raznih boleznih sadnega mošta.

Ako vpoštevamo vse to, bomo dobili dober, okusen, svežilen sadni mošt in bo tak ostal tudi preko vgrede tja v poletje, če potrebno tudi še celo naslednje leto.

ŠVICARSKI SLADKOR ZA NAŠE ČEBELARJE

Dolgo časa so se pogajali zastopniki čebelarjev z ministrstvom za prehrano za delitev potrebnega sladkorja za krmljenje čebel. Ker ministrstvo ni moglo dobaviti potrebnega sladkorja, so sklenili zastopniki čebelarjev kompenzacijsko pogodbo s Švico.

Po tej pogodbi bo dobavila Švica 1400 ton sladkorja v vrednosti 1.120.000 švicarskih frankov. Kot protivrednost pa Švica ne bo dobila tega zneska, ampak 350 ton strdi; torej za 1 kg strdi približno 3 kg sladkorja.

Ker je že skrajni čas za jesensko krmljenje čebel, upamo, da bodo ta švicarski sladkor naši čebelarji že pravočasno dobili.

Do sedaj so morali dati čebelarji za 2 kg sladkorja 1 kg strdi. Dobavni pogoji za sladkor so torej letos boljše kot pa prejšnja leta.

SKUPNO NAROČILO APNA

V vojnih in povojnih letih naše njive in naši travniki niso dobili skoraj nikake količine apna, ker apna ni bilo mogoče dobiti. Sedaj pa je proizvodnja apna že spet večja in zmleto apno, to je apneni prah, moremo spet dobiti po razmeroma nizki ceni vsako količino.

Najbrž da skoraj ni potrebno ponovno poudarjati, kako velike važnosti je uporaba apna v kmetijstvu in kakšno veliko škodo povzroča pomanjkanje apna v zemlji.

Pojavila pa se je zadnje čase nova težava. Skladišča pri kmetijskih zadrugah so tako prenapolnjena z umetnimi gnojili in z oddanimi kmečkimi pridelki, da ni več prostora za vskladiščenje apna. Da pa bodo kmetovalci vseeno prišli pravočasno do apna, priporočamo, da ga naročijo skupno po en vagon naravnost od tvornice za apneni prah.

Ako pomislimo, da je potrebno za gnojenje enega hektarja njive ali travnika vsako tretje do šesto leto po 1200 do 2000 kg apnenega prahu, ne bo nikaka težkoča, da več kmetovalcev skupaj naroči en vagon apnenega prahu. To tudi poceni apno, pa tudi razdelitev apna ni težka, ker je apneni prah v vrečah.

Ako je mogoče, je najboljše apneni prah zapeljati od kolodvora kar na njivo ali pa ga spravimo na primernem prostoru. Ako je apneni prah spravljen na suhem prostoru, ne izgubi nič na kekovosti in ga je še vedno lahko mogoče trositi.

Zato čimprej skupno naročite apneni prah, naročilo samo pa bo gotovo brez stroškov izvršila vsaka trgovina ali zadruga.

Apneni prah naročite pravočasno, ker apno ohrani zemljo zdravo in zadostna količina apna v zemlji zvišuje in zboljšuje pridelke.

RUDARSKÉ MEZDE IN PENZIJE V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Osnovna mezda rudarja v Združenih državah znaša nekaj nad 12 dolarjev dnevno. Ako dodamo nadurno delo, zasluži ameriški rudar povprečno 14.05 dolarjev dnevno in 74.60 dolarjev tedensko. Povprečna tedenska mezda vseh industrijskih delavcev znaša v Združenih državah 51.89 dolarjev.

Leta 1898 so rudarji v rudnikih premoga zaslužili dnevno 1.90 dolarja za osemurno delo.

Ameriški rudarski dobrodeln in penzijski fond bo začel s 15. septembrom deliti 100 dolarske čeke med dela nezmožne in ostarele rudarje.

Ti čeki predstavljajo dodatek k prejemkom, ki jih dobivajo rudarji na osnovi zavarovanja proti brezposelnosti, starostne penzije in drugih plačil, ki jih predvideva ameriško socialno zavarovanje.

Rudarske penzije bodo plačevali iz letnega fonda 100 milijonov dolarjev na osnovi prispevka 20 centov od vsake tone premoga, ki ga plačujejo premogovne družbe. Ta prispevek je letos podvojen in predstavlja vsžno pridobitev, ki so jo dose-

gli ameriški rudarji z mezdnim sporazumom v juniju t. l.

Po sedanjih določbah dobi lahko vsak rudar mesečno 100 dolarjev, ako je dosegel 62 let in rudaril 20 let. Po 65. letu lahko dobiva rudar še dodatno pomoč v mesečnem znesku 30—40 dolarjev v smislu določil ameriškega socialnega zavarovanja.

Toda kljub vsemu se pričakuje, da bodo nadaljevali z delom tisoči sposobnih rudarjev, ki imajo pravico do pokojnine.

INDUSTRIJSKA UPORABA KROMPIRJA

Ameriško ministrstvo za poljedelstvo podpira obsežne študije in raziskovanja, kako bi najkoristneje izrabljali krompir, ki je eden izmed najbogatejših pridelkov Združenih držav in so ga zadnja leta pridelali ogromne količine. Med uspehi teh raziskovanj, s katerimi skušajo olajšati tudi težave prehrane v Evropi, moramo omeniti predvsem podesetorjeno pridobivanje krompirjevega škroba. Vsaka tovarna ima svoj tehnični postopek, toda strokovnjaki priporočajo sledeče:

Gomolje stresejo v dolgo korito, napolnjeno z vodo, kjer jih umijejo in očistijo prsti. Na koncih korita nato namočijo krompir za dve minuti v zelo vročo lužnato raztopino, ki odstrani lupino. Velik boben, ki se stalno vrti in je napolnjen s čisto vodo, dokončno očisti krompir, nekar pridejo gomolji še pod močan vodni curek. Ves ta postopek izvrši posebno osebje, ki tudi izbira pokvarjene gomolje in odstranjuje olupke, ki plavajo po vodi.

Gomolje takoj nato kuhajo v pari pod nizkim pritiskom in jih še v vrelem stanju stresejo v posebno pripravo, ki jih zmelje in stlači v kremasto snov. To kremo odvajajo naprej v rotacijske sušilnice, ki so stalno pod temperaturo nad 65,5° C. Čim je ta snov osušena, pride ponovno v stroj, ki jo zmelje v fin prah in preseje. Tako pridobljeni škrob je pripravljen za odpremo.

Proizvodnja škroba stalno narašča in cenijo, da je danes dosegla že 68 tisoč ton letne proizvodnje. Samo družba Commodity Credit Corporation je nedavno razpisala nakup 212 tisoč ton za anglo-ameriška sedbena področja Nemčije. To izkoriščanje pa je le eno izmed mnogih področij načrta: proučujejo najrazličnejše načrte: od onih, kako pridobivati iz krompirja etilni alkohol pa do tistih, ki govore, kako ga uporabljati za hrano, od kuhinjskih receptov pa do načrtov, kako uvažati tiste vrste krompirja, ki so najbolj odporne proti raznim boleznim.

DUŠIKOVA GNOJILA S POČASNIM UČINKOM

Skupini znanstvenikov v Združenih državah se je posrečilo iznajti posebno gnojilo »urea-farm«, ki je zelo primerno za gnojenje travnikov in pašnikov, ker je to dušikova snov, ki deluje zelo počasi in je mogoče opazovati njeno topljivost v zemlji. S tem namreč dovaja rastlinam dušik postopoma z zelo dolgotrajnim učinkom.

... in za naše gospodinje

Špinača

Prava špinača (spinacia oleracea) je ena izmed najvažnejših zelenjav za jesen in pomlad, posebno še, ker vsebuje mnogo železa in drugih hranilnih snovi. Ljubi močno, sveže pognojeno zemljo. V slabi zemlji napravi majhne in trde liste, ki niso tako fini in sočni, in gre rada kvišku. Špinačo sejemo bolj redko ali pa v vrste, ki so oddaljene druga od druge 20 cm. Sejemo zgodaj spomladi, takoj ko se zemlja odtaja, v marcu in aprilu ter zgodaj jeseni. Po aprilu se nam setev ne izplača, ker gre zaradi toplega vremena rastlina hitro v seme.

Za setev pripravimo bolj vlažne in senčne grede, kjer sejemo špinačo čim redkeje. Če pridejo rastline še pregesto iz zemlje, jih populimo na 10—15 cm narazen. Pri suhem vremenu moramo grede pridno rahljati in zalivati. Špinačo pridelavamo pred, po in med drugo zelenjavo. Spomladi jo sejemo na grede, kamor bomo kasneje sadili kumare, cvetačo in drugo. Ko pa beremo grah in zgodnji krompir, pognojimo zopet zemljo in sejemo špinačo. Prav tako sejemo špinačo med šparglje in nizki fižol.

Z žetvijo pričnemo takoj, ko so listi razviti. Najprej pobereemo preveč skupaj stojiče rastline, šele potem izpraznimo vso gredo. Špinača izsrka iz zemlje skoro vse hranilne snovi tako, da moramo po žetvi gredo na globoko prekopati in na novo pognojiti.

Posebno primerne za jesensko setev so: Eskimo, Dirofley; za spomladansko setev pa vzamemo: Goliat, Juliana in Kraljica Danske.

Novozelandska špinača (tetragonia expansa) raste vse leto, tako da imamo to ze-

lenjavo vedno, tudi v vročih mesecih, na vrtu. Novozelandsko špinačo sejemo prav zgodaj spomladi v tople grede, ker so mlade rastline občutljive proti mrazu. Seme je težko kaljivo. Za to špinačo pripravimo sončne, dobro pognojene grede in sadimo rastline v razdalji 50—60 cm. Za 5 člansko družino je pri navadni uporabi (1—2-krat tedensko) popolnoma dovolj 20 rastlin. Rastline rasto zelo bujno in pokrijejo kmalu zemljo tako, da ne more priti noben plevel na površje. Tej špinači ne obiramo listov, temveč odrežemo do 10 cm dolge pogonjke. Iz vejic odženejo tako hitro nove mladike, da lahko na taki gredi obiramo špinačo vse poletje. Ker pa je rastlina občutljiva za slano in mrzle jesenske noči, pokrijemo novozelandsko špinačo v oktobru z okvirjem iz desk, nanj pa damo čez noč in v deževnih dneh steklena okna ali deske. Tako imamo novozelandsko špinačo do začetka decembra. Proti jeseni pobereemo pod špinačo ležeče seme in ga takoj na mestu vsejemo ali pa ga spravimo za prihodnjo pomlad.

Mezga iz brusnic in jabolk

Skuhaš 1 kg sladkorja v četrtilitru vode, streseš v to 3 litre opranih brusnic, mešaš, da zavro in jih vzameš s penarico (z zajemalko za precejmanje) ven. V tem soku počasi skuhaš tri četrt kilograma narezanih jabolk do mehkega. Nato streseš med jabolka brusnice, pustiš, da še malo postane, in daš mezgo v lonec.

V vročo, a ne vrelo vodo daš 3 kg brusnic, da so nekaj minut v njej, nato jih odcediš. Potem skuhaš 1 kg sladkorja v pol litra vina, daš v to brusnice in dobro prekuhaš in jemlješ pene proč. Med kuho daš vmes košček ingverja in cimeta; ko se shladi, daš to mezgo v kozarce.

Turški navali na Koroško

Najhujša šiba za naše prednike so bili Turki, ki so do leta 1473. desetkrat pridri na Kranjsko, od leta 1473. pa devetkrat na Koroško. Korošci so Kranjce podpirali in jim pomagali boriti se proti krvoločnim Turkom, ker so vedeli, da tako branijo tudi svojo deželo. Tako so leta 1471. poslali koroški stanovni čez Ljubelj in Jezersko na Kranjsko Krištofa Ugnada in Viljema Ostrovskega, ki pa sta prišla prepozno.

Tedanji vladar Friderik III. je prosil nemške kneze, da bi mu dovolili 6000 vojakov za boj zoper Turke, toda nemški knezi tega niso hoteli storiti, ker jim ni bilo mar, kaj se godi na Koroškem. Zato je Friderik III. pozval v pismu koroške deželne stanovne, da naj se zberejo oziroma zavarujejo pod zastavo Viljema Ostrovskega vse prehode čez Karavanke na Koroško. Žal pa je prišel ta poziv prepozno. Kajti že ponoči med 24. in 25. septembrom je pridrla po Kokrški dolini brez ovir 18.000 konjenikov in 9000 pešcev na Koroško pred Železno Kaplo. Kažipot jim je bil ujeti Korošec Mihael Zwitter — to ime je še danes ohranjeno na Koroškem — ki so ga bili prisilili k temu.

Prestrašeni prebivalci so pobegnili na visoke pečine ob Beli, valili skale na sovražnika ter ubili 17 Turkov in 200 konj. To pa Turkov ni oviralo. Dri so mimo Reberce, se razdelili pri Miklavčevem na levo in desno, divjali, morili, pustošili in požigali po Podjunu ter se končno utaborili pri Pliberku. Na svojih hitrih in vztrajnih konjih so pri Mohličah preplavali Dravo, požgali Babno in Ličjo vas, drli čez Krko do Podkrosna ter pušali za seboj krvave sledove. Celu v Velikovec, kjer je bil ravno sejem, bi bili prišli, če jih ne bi zapazila pravočasno neki Kamničan iz Kranjskega in neki kmet. Hitro sta podrla nekaj mostu in obvarovala Velikovec nesreče. V nedeljo 25. septembra se je dvignil glavni oddelek pri Pliberku, drvel, požigal in moril mimo Velikovca, Celovca do Dholice, dočim so drveli posamezni oddelki do Blatograda čez hribe v Glinsko dolino, potem preko št. Vida v ženski benediktinski samostan v št. Juriju, kjer so ugrabili nekaj redovnic. Divjali so dalje mimo Ostrovice in Weissenburga v Vovbre in od tam pri Velikovec čez Dravo nazaj v Podjuno. Nekateri oddelki so se vračali mimo Celovca, Vetrinja, Žihpolj, Medgorij, Radiš in Mohlič v Podjuno. Povsod so požigali hiše, skrutili cerkve, pobijali ženske, starce in otroke ter odvajali s seboj mlade ljudi obojega spola. V Celovcu pribegli kmetje so žalostno gledali počenjanje neusmiljenih sovražnikov. Nekaj sto se jih je opogumilo ter planilo na sovražnika, da bi jim odvzeli plen. Toda Turki so pobili 90 kmetov ter zmetali njihove glave na neko njivo ob Glini. Dne 29. septembra so se šele zbrali pri Pliberku ter z bogatim plenom odrinili mimo Prevalj in Guštanja na Stajersko. Pet dni so Turki divjali po deželi in napravili ogromno škodo. Odneljali so zelo veliko živine in 2000 ujetnikov. Spričo tako težkega položaja so deželni stanovni zborovali in prosili nemško državo za pomoč. Toda ta je rekla: *Predeleč ste. Ni se brigala za Koroško, Stajersko in Kranjsko. Trpelo je slovensko ljudstvo, dočim so se nemški priseljenici varno skrivali za mestnimi zidovi in množili na račun ubogega ljudstva bogastvo.*

Koncem septembra 1475. leta so Turki vnovič pridrveli na Kranjsko. Hoteli so na Koroško, toda Korošci so zavarovali vse prehode in se tako obvarovali sovražnika.

Naslednjo jesen je pripeljal Valumbeg Markučević okoli 8000 Turkov na Gorenjsko ter z njimi drl mimo Fužin, Trbiža do Podklostra. Trg so požgali in naskovali samostan, ki so ga hrabro branili redovniki z opatom Tomažem. V samostanu se je v dimu zadušilo 200 ljudi, ki so bili tja pribežali iz okolice. Trg se ni nikdar več opomogel od nesreče in je postal vas. Pri Podvetrovem* so Turki preplavali Ziljo, pri Perovi pod Beljakom pa Dravo ter se razdelili pri Wernbergu na dva oddelka. Prvi je divjal do Dholice in hitel potem ob Osojskem jezeru mimo Trga v Krško dolino. Mimo Žirovnice, Glodnice, Krke, Strassburga, št. Vida in Ostrovice je drla ne velika četa čez Šent-Magdalensko goro do Celovca in Krive vrbe, kjer se je združila z oddelkom, ki je med tem časom požigal ob Vrbskem jezeru, okoli Velikovca, Grbinja, št. Pavla in Labuda.

Šentpavelski samostan je branil opat Ivan tako dobro, da se ga Turki niso mogli lastiti. Z ogromnim plenom — s seboj so gonili 2000 ujetnikov — se je vračal ta oddelek mimo Trušenj proti Celovcu, kjer je požgal velikovško in vetrinjsko predmestje.

Leta 1478. je bilo najhujše za Koroško. Turki so prišli tedaj na Koroško s Primorskega. Ker je bila pot čez Predel zavarova-

na, so preplezali strme skale pri Logu, vlekli konje na vrhah kvišku ter jih spuščali zopet od skale do skale v globočino. Z vrhov so valili skale na kristjane in jih tako pregnali. Po hudem naporu so prišli 26. julija do Trbiža.

Še isti večer so prišli Turki do Vrat ter prestrašenim prebivalcem naznanjali svoj prihod z ognjem in mečem. Drugega dne, 27. julija, je drvel oddelek Turkov preko Bistrice k Zili, kjer ljudje, zamašajoč se na deželno brambo, niso bili pripravljeni na napad. Požgali so trg Smohor ter divjali dalje do Mute (Mauthen).

Drugi oddelek je drl skozi Čače in Čajno v Plajberk in od tod k Dravi ter se razlil po Koroško. Mimo Beljaka so korakali 29. julija skoro ves dan z nagrabljenim plenom in nesrečnimi ujetniki. Beljaška okolica je tedaj strahovito trpela. Vsako vas, vsako jamo v hribih, kjer so bili skriti kristjani, so iztaknili, odganjali živino s planin, morili ljudi, ali pa jih tirali s seboj v suženjstvo.

Z Zilje so poslali ujetega kmeta v Beljak vprašati, ali bi hotel kdo rešiti ujete kristjane. Dne 1. avgusta je poslal beljaški sodnik Ivan Höchsteter dva moža v turški tabor, da bi se pogajala zaradi ujetnikov. Zaradi previsoke odkupnine so se pogajanja razbila, pač pa so Turki obljubili, da bodo prizanesli vasi in cerkvi na Zilji, če jim Belja-

čani pošljejo tovor vina, voz kruha in 20 cekinov. Turki so zasmehovali kristjane: »Vi nimate pravega Boga, imate le lesene bogove in podobe, ki vam ne pomagajo v sili. Kaj dela vaš vladar? Imate sicer dovolj knezov, ali nobenega ni, ki nas bi zapodil iz dežele.« Naslednjega dne so Turki zgodaj odrinili, prej so pa še zažgali vas in cerkev ter umorili beljaška poslance. Dri so ob Dravi v Podravje in od tod v Rož, kjer niso prizanesli nobeni vasi, nobeni cerkvi in hiši, nobeni koči na planinah. V št. Jakobu se je zbralo okrog cerkve 300 ljudi, med njimi 90 mož, ki so se pol dneva hrabro branili, naposled pa so se utrujeni vdali proti zagotovitvi, da lahko odidejo, če Turkom prepustijo svoje imetje. Kljub temu so Turki hrabro posadko deloma pobili, deloma ujeli, požgali pa tudi cerkev in vas Podgrad. Prav tako so divjali v Podgorjah in Spodnjem Rožu.

Zgodovinski viri nam ne pripovedujejo o nobenem hrabrem dejanju tega ali onega viteza. Gospoda je prepustila ubogega kmeta svoji usodi, sama pa se skrila za trdne in varne zidove svojih gradov.

Zadnjikrat so prišli Turki v večjem številu na Koroško leta 1493. in so divjali po Rožu in Zilji. Toda prebivalci so se zbrali ter jih pri Veliki vasi nad Beljakom tako potokli, da niso več prišli v večjem številu na Koroško. Na ta zadnji turški večji naval nas spominja slika v št. Janžu v Rožu.

Odločilni udarec je dobila turška sila v bitki pri Sisku leta 1593. Od tedaj naprej so ponehali turški vpadi na slovenske dežele.

Ob obletnici smrti škofa Slomskega

Danes, štiriindvajsetega septembra, bo minilo šest in osemdeset let, odkar je umrl eden najboljših slovenskih škofov in šolnikov, Anton Martin Slomšek.

Slomšek, čeprav doma iz Ponikve na Spodnjem Stajerskem, je bil tudi na Koroškem dobro znan in se ga še danes z veliko hvaležnostjo spominjajo. Z voljo, ki je bila samo njemu lastna, se je lotil kulturnega dela med narodom. Otvarjal je šole, prirejal slovenske jezikovne tečaje, zlagal pesmice in pisal knjige ter učbenike. Ker se je tako vneto zavzemal za šolstvo, so ga leta 1844. postavili za višjega šolskega nadzornika za vse šole lavantinske škofije. Kot tak je postal oče in voditelj vsega vzhodnostajerskega šolstva. Na izrecno priporočilo škofa Kuntara je dobil opatsko mesto v Celju, odkoder je bil leta 1846. poklican na škofovsko stolico.

Med največje zasluge, ki si jih je kot škof pridobil, je združenje vzhodnosevernega dela slovenskega naroda v eno škofijo, s čimer je zagotovil Slovincem dovoljno število slovenskih duhovnikov. To se je zgodilo 1859. leta, ko je prenesel sedež lavantinske škofije iz št. Andraža v Maribor.

Če pregledujemo Slomškovo književno delovanje vidimo, da je prišel od veselih pesmi do mislinske in nabožne. V svojih moških letih je pisal v glavnem poučne knjige in članke. Izdal je pravljice in mnogo poučnih spisov za mladino, več molitvenikov, pesmaric ter nekaj prevodov nemškega mladinskega pisatelja Schmidta.

Utrinki o tehničnih napredkih (Wickham Steed)

Če je v teh dnevih negotovosti gledanje v bodočnost težavno, je lažje in mogoče tudi koristnejše gledati v preteklost ter pregledati obdobja tehničnega napredka, zlasti še tistega, ki se tiče zavojevanja svetovnega prostora.

Razmišljal sem o čudovitih spremembah, katerih sem bil priča v prvi polovici našega stoletja. Čeprav sta te spremembe deloma predvidela dva velika moža 19. stoletja, tako različna med seboj — angleški pesnik Tennyson in francoski pisec znanstvenih romanov Jules Verne — ni mogoče reči, da so se njihove napovedi izkazale za povsem točne. Tennysonov fantastičen sen iz njegove pesmi »Locksley Hall«, objavljen leta 1842, je postal resnica kar se tiče zračnih ladij in pilotov, ki stopajo z neba, na žalost pa še ni postal resnica, v kolikor se tiče vesoljnega miru in sloge.

Tudi velik del Vernesovih napovedi je postal živa resnica, všteti tisto, po kateri bo »leteči stroj, težji od zraka, triumfiral nad svojimi rivali, ki so lažji od zraka.«

Med leti 1880 in 1890 sem bil pod vtisom te ideje ter sem o njej govoril s svojim očetom, ki je bil človek neobičajnega razuma. Ker ni on predvideval izuma motorja na notranje izgorevanje, mi je dejal, da ne bom nikoli videl letečega stroja, ker da bi bila težava, ohraniti ga v zraku, nepremostljiva. To mnenje mojega očeta mi je vedno kasneje služilo kot opomin, da naj nikoli ne mislim ali rečem preneglo, da ni mogoče

Leta 1845 je vložil prošnjo za ustanovitev »Slovenske matice«, ki bi naj izdajala in zalagala knjige za Slovence. Ustanovitev ni bila odobrena, zato se je odločil za izdajo zbornika, ki naj bi izhajal vsako leto in prinašal različne poučne in zabavne spise, primerne šoli in domu. Ta sklep je izvršil še isto leto in izdal prvi letnik »Drobtinice«. Njegovo največje kulturno delo pa je bila ustanovitev Mohorjeve družbe, pri čemer sta mu največ pomagala koroška rodoljuba Anton Janežič in Andrej Einspieler. Slomšek je zelo ljubil tudi petje. S profesorjem Ahačljem je že leta 1833 izdal »Pesme po Koroškem ino Stajerskem znane«, z notami. Leta 1852 je izšla njegova »Šola veselega petja«.

Slomškovo nesebično in plodonosno delo je rodilo bogate sadove. Nbroj posnemalcev se je našlo med narodom, ki so po njegovem zgledu plemenitili slovensko kulturo in jo privedli do današnje višine. »Mohorjeva družba« sama, katere ustanovitelj je bil, je v letih svojega obstoja izdala nad dvajset milijonov različnih slovenskih knjig, ki so našle pot v vsako, še tako zakotno vasico.

Slomškovo poštenje in preprostost sta bili tisti dve zlati lučki, ki sta mu utirali pot med narodom in ki še danes nemoteno brlita nad njegovim grobom. Velik sin preproste kmečke matere je postal pravi narodni svetnik, ki se ga bodo Slovenci vedno s spoštovanjem in ponosom spominjali.

G. o r.

mi ravno danes rekli, da je neki francoski letalec letel nad Eiffelovim stolpom, ki je vendar visok 275 metrov.« »Da, Vaše Veličanstvo, je odgovoril Bleriot, to je možno, toda nimajo vsi takšnega poguma, da bi leteli tako visoko.«

Pred nekaj tedni je neko letalo, ki preleti vsakodneвно Atlantik v takšnih višinah, proti katerim je Eiffelov stolp videti zastavni drog, uresničilo težnjo, ki jo je izrazil lord Northcliffe v pismu z dne 15. junija 1919 kapitanu Alcocku in s katerim je čestital pilotu, ki si je tisto jutro priboril nagrado 10.000 funtov šterlingov za prvi uspešni prekoatlantski polet. »Z gotovostjo čakam tisti dan, v katerem bodo londonske jutranjike prodajali zvečer v New Yorku«, je takrat pisal lord Northcliffe. To se dogaja vsakodneвно danes.

Leta 1909 je Bleriot potreboval nad pol ure za prelet 34 km čez Rokavski preliv. Pred nekaj dnevi pa se je neki britanski letalec podal v manj kot pol ure iz Londona v Pariz (427 km), da bi obedoval z Bleriotovo vdovo.

Zdaj pa se že lahko vprašamo, kakšen je pomen vsega tega. Zase sem mnenja, da se človek ne more dejansko počutiti zadovoljnega nad zmagozavji tehnike, temveč mora ne le poskušati iskati, temveč tudi doseči enako važne uspehe na področju politike in morale, da bi tako izravnal ta čisto tehnični napredek.

Strahotno vprašanje današnjega časa je, dali se bodo ta vprašanja rešila, ali pa se bodo izrodila v nov svetovni spopad.

Kljub tveganju, da me dogodki postavijo na lež, sem naklonjen pridružiti se tistim, ki verujejo v dobri čut človeštva in ki se vsaj deloma strinjajo s stališčem pokojnega Wendella Willkia, ki je govoril in pisal o »združenem svetu«, ter stališču Bevina, ki upa, da bo možno ustanoviti »svetovno vlado.«

Najzanimivejši znanstveni podvig v našem času

Profesor August Piccard in profesor Max Cosyns sta 15. septembra t. l. odpotovala iz Antwerpna v Gvinejski zaliv na zapadni obali Afrike.

Tam se nameravata spustiti v morje kolikor mogoče globoko, da raziščeta morsko dno.

Ta poizkus bosta izvršila s neko vrsto stroja, ki nosi nenavadno ime »bathyscaphe« in ima tudi zelo čudno obliko. »Bathyscaphe« ne bo z nobenim kablom v zvezi z ladjo, toda ko bo dosegel globino štirih kilometrov, bo stopil v stalni stik z radarskimi aparati, ki jih je posodila prof. Piccardu britanska mornarica.

Toda predno bosta izvedla učenjaka poizkusa, bodo spustili »bathyscaphe« prazen v globino. Opazovalci z ladje »Scaldis«, ki jo je dala na razpolago belgijska vlada, bodo pri tem poizkusu potapljanju napravili svoje zaključke. Šele na podlagi teh se bosta oba učenjaka spustila v globino morja.

Ta poizkus pa ni prvi nevarni znanstveni poizkus prof. Piccarda. Vsi se še spominjamo, kako se je leta 1932 dvignil v stratosfero.

Prof. Max Cosyns je star 43 let, toda izgleda starejši. Med vojno je bil zaprt v Dachau, ker ni hotel Nemcem izdati tajnega belgijskega osvobodilnega gibanja. Pred vojno pa je bil profesor na bruseljski univerzi.

Kar se tiče »bathyscaphe«a, moremo reči, da je vsekakor eden najboljših čudnih strojev tega časa. Sestavljen je iz dveh plasti, ki pa med seboj nista zvezani, ker ju bo držal skupaj vodni pritisk. Plasti sta ena na drugi. Stene so iz najboljšega jekla in morejo vzdržati pritisk 50.000 ton vode.

Dve okni, ki naj omogočata razgled, sta napravljena iz prosojne plastične snovi. Ob obeh oknih so nameščene električne svetilke od katerih gori vsaka s svetlobo 3000 sveč. S temi svetilkami bodo razsvetljevali okolico.

Oba profesorja verujeta v uspeh svojega poizkusa in upeta, da bo dobila na podlagi njunega poizkusa človeška znanost najzanimivejše podatke o tajnostih podmorskega življenja.

Odpornosti človeških kosti

Številna skupina ameriških učenjakov vrši že dalj časa poizkuse in študije za ugotovitev odpornosti in prožnosti kosti človeškega telesa. To je potrebno zaradi varnostnih naprav za osebe letal visoke hitrosti. Povečana brzina letal, zlasti letal na reaktivski pogon, je povzročila problem zaščite pilota in potnikov pred udarci in tresljaji rednega leta in poškodbam nesreč. Prvi poizkusi so pokazali, da so dolge kosti odporne proti pritisku 1.756 kg na kvadratni centimeter. Ta odpornost odgovarja četrtini odpornosti litega železa in polovici odpornosti hrastovega lesa. Prožnost pa odgovarja 1 desetinki prožnosti jekla.

Izpod domače lipe

IZPOD JEPE

Pojdam v Rute, tam čier je mraz...! Skoraj vsak otrok daleč naokrog zna zapeti to malodane po vsej Koroški znano himno Rutarjanov. Kakor ni Rutarjana, Kopanjčana, Starogradčana in Očnarja, kateremu ob petju te pesmi ne bi vsaj nekoliko vzkipele srce, tako tudi ni malo fantov iz doline, ki se ne bi ob petju one: V Rute ves hoditi, to ne more biti, hortej po kolienah, doutej pa po r... nekoliko »muzali«, kajti fante iz »puala« vedno bolj navdušuje: »Na planine, na planine, gor vleče me srce«, kjer »fest« dekleta so doma. Našim dekletom pa zopet roji po glavi ona: »Po gorah je ivje, po dolinah pa hlad, o j kje je moj šoeji, oh kje sem pa jaz!« In tako nam postajajo naša dekleta vedno bolj nezvesta, možijo se »proč«, če pa hoče katera ostati vendarle naša, pa si navadno zbere za moža puaba iz puala. Pa kaj hočemo, l'biezen je l'biezen, mednarodna. Pravijo, da naša dekleta zebe, puabam iz puala da je »hi-ca« in tako ne zaleže ne pulover pa ne svannjak. »Gliha skup štrih« pa amen! Opravljavci tudi pravijo, da znajo puabi od »tadle« bolj pogreti, našim pa da manjka kalorij, ker živimo previsoko.

Kakor je delal Noe svojo barko, tako nekako napredujemo tudi mi. Po dolgih letih je zrasla in tudi že »zletela« nova žaga. Graditev je bila odvisna od raznih svetovalcev, katerim so nasledili, kakor oče svoji »dobri« hčeri, ki ni maral konja za 500 šil., katerega bi čez nekaj mesecev lahko prodal za 15 ali 20 tisočakov. Skušnje uče in krepe naš značaj, zato naj še dalje žive naši vrli svetovalci in zlate »tatete«. Glavno je, da bomo po dolgih letih zopet lahko doma žagali in da naš sosed lahko mirno zapoje: 'mam pa mlinc in žago... pa meljem in žagam... in čisto po tihem: in lubece tri... da ga ne sliši nepoklicana oseba, kajti sicer bi bil izpostavljen nevarnosti »birmanja« in »kotrca« bi bila zopet ob nov »gvant«.

Okoli semnja imamo pri nas največ dela in najbolj net'š. Največja skrb je, kako spraviti otavo pri tem deževnem vremenu. Delo se kar veže in hiteti je treba, kajti pri nas kmalu po semnju dostikrat že po snegu sredi. Letos imamo dosti vzroka za tarjanje. Pridelki so slabi, sirka pa sploh ne bo. Kaj bomo počeli brez naše tradicionalne »mejšte«?

Pravijo, da se človek do smrti uči. To tudi povsem drži in mi bi morali vzeti Ovčnarje za vzgled, kako si pomagati med seboj. Mi smo bolj sami zase, sosedu nudimo svojo pomoč in se sukamo okrog njeza takrat, ko pomoči ni potreben ali pa ko nam nekaj »preti« in računamo na njegovo pomoč. Radodarni smo tam, kjer znajo obesiti našo radodarnost na veliki zvon. Sicer pa najrajši stokamo in tarnamo.

RAVNE — HUM PRI ROŽEKA

Kar dve poroki smo imeli 13. septembra s sveto mašo na Humu. Tildej in Pepi Zeichen iz Kose sta se odločila za družinsko življenje. Pepej bo šel z Rozijo gospodarit k Primeju na Prod v pečniško faro. Tildejo pa je vzela Tonej Schramm na svoj dom pri Hajnžuju Podhumom. Obilo sreče obema!

Izredni dogodek, da sta na en dan dve poroki v eni družini, je dobil pesniški izraz v sledečih vrstah:

Naš Hum, po celem Rožu znan,
doživel je izreden dan.
Imeli smo poroki dve,
Tildeje, Pepija iz Kose.

Pepej si je Rozijo zbral,
Tonej pa Tildeji roko dal.
Pošteno verno so živeli,
za to so starši skrbeli.

Mirtin venec v laseh
je lep okras nevest obeh.
Pepej, Tonej pa oba
na prsih nagelj nosita.

In Jozej stric iz Podgorij so
na Hum prilezli še krepko,
še sivih las, veselih lic
podali vsem so nauk resnic.

Prijeten je poročni dan,
a težek zakonski je stan.
Modrost besed ter pridnost rok,
srca je treba in pa Bog.

Iz nebes obilen dež je lil,
veselja nam le ni kazil.
Če se nebo ta dan solzi,
imel bo zakon srečne dni.

Gostija v Kosi. Poskrbljeno
z vsem je bilo prav pošteno.
Pa »kradli« so — drago blago:
Neveste, tete, rjušnico.

Le vzemi, Pepi, Rozijo
in srečno gospodari z njo!
In Tonej pa s Tildijo
vse srečo vživaj zakonsko!

SLOV. PLAJBERK

Letošnja mršava letina nam dela skrb, kako se bomo prebili skozi zimo. Letina je mnogo slabša od lanske. Krivo je izredno slabo vreme in 10. julija smo dobili še sneg, ki je padel precej nizko, do 1300 m. Kaj takega ne pomnijo niti najstarejši ljudje. Poleg tega pa je prišla še slana in pobrala zlasti rž. Boljše sta se obnesla pšenica in oves. Krompir je zaradi slane precej trpel in je pridelek slab. Zanimivo je, da je začel stročji fižol šele sedaj cveteti, ko so nastopili lepi in topli sončni dnevi. Edino krme smo dosti nasušili. Zaradi vednega dežja smo jo komaj spravili pod streho in smo se mnogokrat potili pri sušenju, ker nam je vedno dež nagajal.

Ker nas je bolj malo, se tudi ženimo bolj

»Ne pridem do tega, da bi kam šel. Snovi je toliko, da me grozi zadušiti.«

»Revež,« se nasmehe Klemen.

Moškaj koj čuti ost.

»Ordinarij je želel, da se vsaj eden oprime dogmatike. Verjemi, da te zavidam, da kaplanuješ v hribih. Nimaš skrbi.«

»Pa še ti zaprosi za kaplansko službo. Saj bo doktorjev kmalu več kot kaplanov.«

Moškaj se samo prestopa.

»Mudi se mi v knjižnico. Oprosti!«

Kar curnil je po cesti.

Klemen se je zadovoljno muzal. Sam ni vedel, kdaj ga je zaneslo pred škofijo. Toda samo v okna se je ozrl, potlej pa stopil v stolnico na brevir.

Opravkov je imel čez glavo.

Ko se je zvečer vračal, je moral misliti na Moškaja. Še pred farovškimi vrati se je spomnil, kako se mu je mudilo.

Na glas se je zasmel.

Gospod Nace so gledali skoz okno.

»Dobre volje ste se vrnili.«

»Doktorandi* so smešni ljudje, gospod župnik. Enega sem srečal. Najmanj za pol leta sem mu zagrenil življenje.«

Gospod župnik so zažugali s prstom.

Kuharica, ki je šla mimo, ni nobenega pogledala.

»Pri nas spet rilec kuhamo,« šepnejo župnik. »Ker niste sami povedali, da vas danes ne bo h kosilu.«

Klemen zamahne z roko in s težkimi čevlji odmotovili skoz vrata.

Gospod Nace pa so na pol glasno vzdihnili.

»Hvala Bogu! Da je le prišel. Samoto mi preganja. Težko bi zdaj brez njega.«

In so odšli v Klemenovo sobo.

*

V Klemenu je tlelo tiho razočaranje. Or-

* oni, ki se pripravljajo na doktorat.

malo. V zadnjem času se je oženil Pišelnov Ceno, ki si je izbral za življensko družico Korenjakovo Zefko iz Rut. Obema želimo mnogo sreče in blagoslova božjega na skupni življenski poti.

Tudi smrt nam ne prizanaša. Za vedno so se poslovili od nas Markova mati. Dočakali so starost 86 let. Njenega sina Janca so odveli gestapovci v Dachau, kjer je umrl in ni nikdar več videl svoje stare matere, ki ga je objokovala, dokler tudi ona ni odšla k njemu. Naj težko preizkušena žena, ki ji je zadnja leta zagrenila življenje žalostna sinova smrt, mirno in spokojno počiva v domači zemlji, ki jo je iz vsega srca ljubila in ji ostala zvesta do zadnjega diha.

VRATA

Kjer so vrata, tam je prepil in prepil ne prinese nič dobrega. To smo poskusili tudi pri nas. Ko smo se pripravljali, da bi poželi rž, pšenico in ječmen, je prihrumela nevihta in z njo toča, ter pobrala sadove našega dela. Toča je tudi koruzo precej zdelala, pa se je še malo opomogla. Toča je pobila samo pri nas v Sp. Vratih, dočim je v Zg. Vratih prizanesla. Da bomo imeli še več skrbi, so nam pred kratkim prinesli še nalog, koliko moramo oddati. Oddati moramo letos več kakor lansko leto. Nam se to ne zdi prav, ker oblasti morajo

Državni predsednik Dr. Renner v Celovecu

Pred nekaj dnevi je Koroško in Celovec obiskal državni predsednik dr. Renner. Ob tej priliki je deželna vlada sklicala slavnostno sejo, na kateri je gospod zvezni predsednik spregovoril nekaj pomembnih besed, ki se tičejo izrecno sosedne Jugoslavije in zanimajo tudi koroške Slovence. Gospod državni predsednik je dejal med drugim: »Z nesebičnim zanimanjem smo opazovali silovito prodiranje jugoslovanske državne miselnosti. Pozdravljamo končno izvršitev stoletnih državljanjskih načrtov sosednega naroda. Priznavamo odločnost državnikov, ki so delo dovršili, četudi poti in sredstva, s katerimi so si priborili ta uspeh, pri nas niso v navadi in se jih mi ne znamo posluževati. Zdad imamo samo eno željo: bodimo si trajno dobri sosedi, stremimo samo za tem, da nam ta sosesčina uspeva v gospodarskem in kulturnem področju kolikor mogoče plodonosno. Zadržujemo se v vseh skušnjavah, da ne postanemo kritiki sosedov, in samo po sebi se razume, da se naj v naš red ne vmešavajo tuje države in da tuji zastopniki ne kritikujejo nas.«

Nadalje je dr. Renner izrazil željo, naj ne obravnavajo vprašanja, ki je bilo že pred tridesetimi leti rešeno in urejeno po neoporečnem svobodnem glasovanju. V tem vprašanju se Avstrija drži svoje pravice in pravica ne potrebuje opravičevanja.

»Eden najtehtnejših temeljev za obstoj narodov je zgodovina. Enajststo let živijo Korošci v nepretrgani gospodarski, politični in kulturni skupnosti z nemškimi deže-

pač upoštevati, da je letos slabša letina in toča ter nimamo kje vzeti, da bi oddajali tako velike količine. Še zase nismo pridelali. Tako pri ječmenu še skoraj semena nismo dobili nazaj. Sadja je toliko kot nič.

Posestniki, ki so letos imeli v planini na paši živino, so utrpeli večjo ali manjšo škodo, ker razni nepridipravi so kradli živino na veliko. Tako je pastir »pretopil« Žagarjevega, Čofenokovega in Pintarjevega vola. Kosci, ki so kosili v planini, so po sledih sklepali, da je živino prevzel »prehranjevalni urad« v Trbižu. In res so našli meso pri nekem mesarju v Trbižu. Fanta so zaprli in ga bodo naučili spoštovati peto božjo zapoved: Ne kradli! Pastirju je menda »prehranjevalni urad« obljubil dve obleki, zato zasluži še temeljitejšega pouka, da se mora spoštovati peta božja zapoved, kakor pa pastir, ki so ga zapeljale lepe in za »prehranjevalni urad« poceni obljube.

»Bleiberger-Union« nadaljuje z deli in bodo gotovo stanovanja za delavce in vpo-kojence v doglednem času gotova. Poleg tega pa bo družba takoj pod stanovanjskimi zgradbami zgradila novo elektrarno, ki bo večja od sedanje ter bo dobavljala tok čez mejo v Rabelj.

To bi bile za enkrat vse novice iz našega kota. Kadar bo zopet kaj, se bomo že oglašili.

lami vzhodnoalpskih dežel, več ko 600 let je Koroška politična enota s tistimi deželami. V duhu vseh Avstrijcev lahko izjavim: Postava, ki varuje manjšine in pravice manjšin, ki so s postavo zavarovane, so nam svete.«

Slovenci na Koroškem so kmečko ljudstvo in se tega ne sramujejo. Zdrav je vrellec in zdrava voda teče iz njega. Ker iz vsakega naroda pride nekaj inteligentov, se vprašujemo: kje so na Koroškem slovenski sodniki, slovenski politični uradniki, slovenski zdravniki in odvetniki, kje slovenski profesorji in učitelji? Ko vseh teh ni, trdimo, in vsakdo ve, kako je to, da se Slovencev doslej ni dalo niti narodne ljudske šole, še manj srednjih in višjih šol. To je položaj, ki je za vsak narod neznošen, položaj, v katerem mora narod umirati, kakor so umirali Slovenci na Koroškem. Priznati se pa mora, da sedanji režim na Koroškem tega položaja ni zakrivil.

Zelo umestno bi bilo, če bi imeli v sedanjih časih tudi Koroški Slovenci svoje uradno priznano zastopstvo, ki bi ob tako važnih notranje-političnih dogodkih, kot je bil n. pr. obisk državnega predsednika dr. Rennerja, zastopalo Slovence in v njihovem imenu izražalo naša narodnostna stremeljenja in težnje. Na ta način bi potem lahko pokazali, da žive na Koroškem tudi Slovenci, kar nam je trenutno skoraj nemogoče, ker nimamo nikogar, ki bi nas zastopal in v našem imenu govoril.

V. Podgorc

MAUSER KAREL:

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

28.

Misel na »Sibirijo« je vstala največkrat ob večerih. V samoti so zrasli iz mraka otroški obrazi, zrasel je Resnik in Koritnik in Križnar.

Klemena boli, da ni mogel dobojevati boja z Resnikom. Zdad ima proste roke.

In škof ne reko besede. Klemena vleče, da bi šel na škofijo in okrog kraja povprašal. Pa ga je sram misli. Le kaj si bo ordinarij mislil?

Toliko pa so ga misli vendarle zmedle, da se je odločil, da se pelje v Ljubljano. Opravkov ima dovolj. Kremenčevemu študentu bi kaj zanesel. Fant je nemara revež, ko je ostal sam. Je le tako, da imajo bogati povsod prednost, revnega pa nihče ne pogleda.

Župnik se niso protivili. Klemenu je kar nekam odleglo, ko je sedel na vlak.

Na Miklošičevi cesti je naletel na Moškaja. Silno se mu je mudilo.

»O, o, kaj vidim? Pozdravljen, Klemen! Kam se te porinili?«

»V Selcih kaplanujem. Med hribovci. In ti?«

»Študiram.«

»Študiraš?«

»Da, dogmatiko. Doktorirati mislim. Saj veš, moje sanje.«

»Kaj pa »Sibirija?« dregne Klemen.

Radio Celovec

SOBOTA, 25. septembra:

7.15 Iz svetovnega tiska.
17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

NEDELJA, 26. septembra:

7.30 Jutranja glasba s plošč.
17.10 Komentar
19.30 Slovenske narodne pesmi, igra in poje Trio Gerdej

PONEDELJEK, 27. septembra:

7.15 Jutranja glasba.
16.00 Potovanja po svetu,
17.10 Poročila.

TOREK, 28. septembra:

7.15 Poročila in jutranja glasba.
17.10 Poročila.

SREDA, 29. septembra:

7.15 Poročila in jutranja glasba,
17.10 Poročila.

ČETRTEK, 30. septembra:

7.15 Literarna ura,
17.10 Poročila,
19.30 Zvočni tednik.

PETEK, 1. oktobra:

7.15 Jutranja glasba in poročila.
17.10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)
(Oddaja vsak dan na srednjih valovih 267 m in na kratkih valovih: 30,96 m, 25 m in 19,61 m).
7.45—8.00 poročila in koment. v srbo-hrv.
15.45—16.00 por. in koment. v srbo-hrv.
21.45—22.15 por. in koment. v srbo-hrv.
22.15—22.30 poročila in komentarji v slov.

Radio Test - postaja II.

(Slovenske oddaje)
Dnevne oddaje: 7.30 do 8.00; 11.30 do 14.30; 17.30 do 24.00.
Nedeljske oddaje: 7.30 do 8.30; 9.30 do 14.30; 16.30 do 24.00.
Poročila dnevno ob: 7.45; 12.45; 19.45; 23.15.
Postaja oddaja na valu 203,6 metra.

OPOZORILO!

Da ustreže potrebi po knjigi, v kateri bi bila opisana slovenska literarna zgodovina (pesniki in pisatelji), bo uprava „Koroške kronike“ izdala odgovarjajočo knjigo. Prosimo vse, ki bi se za knjigo zanimali, da nam to čimprej sporoče. Na knjigo opozarjamo predvsem profesorje in učitelje na dvojezičnih šolah. — Cena knjigi bo od 5 do 7 šilingov. Naročila pošiljajte na naslov uprave „Koroške kronike“, Celovec-Klagenfurt, Völkermarkter Ring 25/I.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55
56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66
67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77
78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88
89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99
100										

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 večja časovna doba; 3 žensko krstno ime; 6 tekstilni proizvod; 10 ptič; 12 geometrijsko število; 13 kratkica za »točasno«; 15 pevska nota; 16 vprašalnica; 18 kiparski izdelek; 21 velika ptica; 23 gorovje med Evropo in Azijo; 26 manjši plazilec; 29 sovražnik železa; 30 nedovzetan za bolezen; 31 lepe umetne cvetlice, toda brez vonja; 32 deli nog; 33 veznik; 34 romanski določni člen; 35 osebni zaimek; 36 prehoditi, prevoziti; 40 zadnja dva dneva v tednu; 43 kratkica avstrijske politične stranke; 45 egipčansko božanstvo; 46 lovsko glasbilo; 48 dva svetnika, ki se vedno skupaj imenujeta; 54 dolgooprstnež; 57 žensko krstno ime, po narodni pesmi »sestra Gregčeva«; 59 česta in predzadnja črka v abecedi; 60 član starega slovanskega plemena; 61 oblika osebnega zaimka; 62 mesto na Notranjskem, kjer je znani rudnik živega srebra; 64 začetnici imena in priimka goriškega pesnika; 65 kratice dobrodelne ustanove; 66 otok v Primorju, kjer je na tisoče Slovencev pomrlo v koncentracijskem taborišču; 68 dva, po izgovorjavi sorodna si soglasnika; 69 del rastline; 70 ka-

zalni zaimek; 71 kratkica za »do nadaljnje-ga«; 72 lesena stavba; 73 slovensko ime za mesec september; 74 neokreten; 75 uradna listina.

Navpično: 1 del drevesa; 2 obed; 3 Cankarjevo krstno ime; 4 tek, slast po jedi; 5 nikalnica; 7 del telesa; 8 kmečki praznik mesa; 9 skrajna črnoglednost; 10 del noge; 11 reka, »hči planin«; 13 številka; 14 zamašek pri sodu; 16 vreča voda; 17 vzklík; 19 oblika zavoja; 20 vzklík ob neprijetnem presenečenju, občutku odvratnosti; 21 reka v Rumuniji; 22 industrijska rastlina; 24 izraz pri kartanju; 25 grška sveta gora; 27 kot pri 65 vodoravno; 28 tekočina; 37 lise, madeži; 38 nebesni popotniki; 39 »je« v nemščini; 40 pisan ptič; 41 odbor, predstavništvo; 42 obstojati; 44 zvesta domača žival; 45 kot pri 66 vodoravno; 46 uspevanje, naraščanje; 47 žensko krstno ime; 48 pisarska potreščina; 49 oseba iz sv. pisma; 50 pleme, generacija; 51 namizno pregrinjalo; 52 ozračje; 53 večja časovna enota; 55 žitarica; 56 oklop-njak; 58 otok v Primorju; 63 se izmenjava z nočjo; 67 označka za kemično prvino berilij; 69 isto kot v predstoječi označbi.

Dobro službo

dobi mlajši zakonski par brez otrok na posestvu s hotelom v Vzhodni Tirolski. Hrana in stanovanje je v hiši. Potrebno je znanje nemščine. Vešča morata biti vseh gospodarskih in gospodinjstevskih poslov. Pismene ponudbe v nemščini je poslati na upravo »Koroške kronike« pod značko »Marljivost«. 594

80 let

tiskarskega združenja

V nedeljo 19. t. m. je praznovalo združenje grafičnih delavcev in nameščencev v Celovcu 80. obletnico svojega obstoja in delovanja.

Na slavnostnem zborovanju, ki so se ga razen članov koroškega združenja udeležili tudi zastopniki grafičnih organizacij ostalih zveznih republik, so govorniki poudarili dosežene uspehe organizacije in njene naloge v bodočnosti.

Zborovanja so se udeležili tudi namestnik deželnega glavarja g. Herke, zastopniki raznih strokovnih organizacij in tiskarskih ter knjigovozniških podjetij.

S prijetnim družabnim večerom je bila zaključena lepa in pomembna obletnica.

Slovenec

star 56 let, vdovec, zelo prijazen, skrben gospodar, ki ne pije in ne kadil in razume vsa kmečka dela, tudi v mlinu in na žagi, želi sprejeti službo gospodarja k vdovi ali samski ženski. Poseduje tudi nekaj denarja. Poznejša ženitev ni izključena. Otroci niso nobena ovira.

Resne dopise poslati na: P o t y Viktor, Graz, Farbergasse 9/I. R.

Vodopivec je cel urar. Starc pravi, da bi znal še kaj izumiti. Lotil se je celo neumnosti in se je zakel, da zgradi »perpetuum mobile«. Pa je obupal. Žužek je dejal, da zavoljo tega, ker se je bal, da se mu bo zmešalo. Pisarno je imel natrpano s kolesi in kolesci. Komaj je bilo še prostora za matične knjige.

Dekan je menda zelo vihal nos, ko ga je obiskal.

»Raje se farne ure lotite,« mu je rekel pri odhodu.

»Bodo ljudje preveč zmedeni,« ga je uščepnil Vodopivec. »Že tako radi zamujajo mašo.«

Dekan se je samo kislno nasmehnil. S starimi župniki ni, da bi se bodel.

Porenta je hebrejec. Latinskega svetega pisma še ne bere ne. Kakor da ni pravo. Hebrejske hieroglifne rešuje in konje zdravi. Pravi original!

Klemenu gredo usta na smeh. Enkrat ga je obiskal. V veži je bilo kuretine, da nisi vedel, kam bi stopil.

Porenta ga je sprejel s smehom. Potlej se je počepel spustil na slovnico in našteval korenine iz sanskrita, ** ki se poznajo v grščini.

Učen gospod, Porenta, le do src ne zna priti. Pa ga imajo ljudje radi. Kar potrpijo z njim.

Velikokrat Klemen takole prerešeta dekanijsko duhovščino. Na koncu premišljevanja je dobre volje, toda izbire za »Sibirijo« ni velike.

Kar vesel je, da je izbira naloga škofije in ne njega.

* stroj, ki se vedno premika

** sanskrit: prvotni jezik indogerman-skih plemen.

Mesečnih rekolekcij* se je Klemen redno udeleževal. Kar vleko ga je nekaj. Pri rekolekciji se je vselej od srca nasmehal. Toda tako kot pri zadnji še nikoli.

Župnik Vintar pase duše nekje v hribih. Dobrodušen star gospod, na moč prijazen in šaljiv.

Po rekolekciji je take otresal, da se je še dekan nekajkrat nasmehnil.

Pripovedoval je, kako je del Pokljukarja v sveto olje.

»Križ sem naredil čezenj. Mislim sem, da ne bo do jutra. Pa je vse ogoljufal. Mene in Boga. Vsem je fige pokazal. Čez dobra dva meseca je sam prišel k meni. Kar gledal sem ga.«

»Zakaj ste se opuntali, oča,« sem ga prijel. »V sredi noči ste me vzdignili iz postelje.«

Zasmejal se je.

»Že zavoljo vas bi rad umrl. Da ne bi zastoj hodil. Pa še čez polnoč ste prišli, da ga niste mogli šilce zvrniti. Toda Bog me ni pustil umreti.«

Zakaj ne, sem ga vprašal.

Grobar sem, gospod župnik, in edini, ki sem kdaj navil farno uro. Ha—ha—ha!«

Župnik Vintar se je smejal in tolkel ob stegno.

»Kaj takega, sedem Samarij! Ti beštja, ti! Koj sem mu dal za kozarček pelinkovca!«

Potlej se je lotil kaplana Žirovnika, ki je bil sul kakor trlica.

»Nastavkov za župnika nimaš. Presuh si. Kmalu boš tak kot Groharjev Time, ki pravi, da ima dve kilii manj kot suh mehur.«

Dekanu se je zaletelo vino, ki ga je ra-

* rekolekcija — enodnevne duhovne veje (duhovna obnova)

Klemen končal. »Ljubezen še vereje ne zgradi, kaj šele hiše. Nesreča iz revščine raste. Zato je na bajto ne dam.«

Ukrivil je palec in ga zataknil za telovnik.

Klemen je videl, da je rekel zadnje besedo.

Ko je Nežiko poročal, mu je bilo hudo. Prepričan je bil, da bo ljubezen, ki bo zrasla iz tega zakona, mrzla kakor kačja koža.

Toda pred Boltarjevo trmo je bil brez moči.

Počasi se prihajali bridki trenutki. Župnik so se umikali v kot in Klemen je prevzemal vsa bremena.

Prvo poleno mu je zagnal župan.

Klemen je koj v začetku videl, da se je novega kaplana ustrašil. Ko se mu je predstavil in segel v roko, ga je s sivimi očmi preletel od vrha do tal.

»Z župnikom sva dobro orala. Star gospod je, ki se nikamor ne vtikava. Upam, da se bova tudi midva lepo razumela.«

Županove besede Klemenu niso bile všeč. Bile so čudno zahrbtno, kakor tabla z napisom: Do sem in ne dalje.

Že pri svidenju sta se hladno razšla.

V županovi kajži je gostovala stara Marjeta, ki se je največ preživljala z beračenjem. Vse do zadnjega jo je župan pustil s mirom. Nenadoma se je domislil, da bo kajžo sam potreboval. Zaman so bile Marjetine prošnje.

Klemen je dolgo omahoval. Nazadnje se je le odločil. Smilila se mu je reva, ki je prišla vekat k njemu.

Odšel je k županu. Sprejem je bil hladnejši, kakor je mislil.

Klemen je udaril kar v sredo.

(Dalje prihodnjik.)